

30429.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

„ПОСТУП“

ВЕЛИКОГО БАЖАЙТЕ!

ВИДАЄ РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ у ЛЬВОВІ

РІЧНИК V Травень 1925
ЧИСЛО 5-6 Червень

ЗМІСТ:

Великі дні (В. К.)
Український народ в поезіях Олеся (Др. Євген Грицак)
Трагедія одної творчости (Л. Нигрицький)
У весну життя (Р. М. v. Bremscheid)
Дзвони (Е. Желіскова)
Чорнява закордонка (Ю. Редько)
В Єрусалимі (М. Чеська — Мончинська)
Студентське й шкільне життя
† Михайло Бандрівський (Мих. Гузіль)
Зі світа.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

„ПОСТУП“

Орган присвячений правді і благородній ініціативі

Виходить що місяця (кромі ферій)

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ В Р. 1925.

Цілорічна передплата в краю виносить 5 золотих.

Цілорічна передплата за кордоном виносить:

для Америки і Канади 1·50 доляра;

для Бразилії 15 мільреїсів;

для Чехословаччини 45 корон чеських;

для інших країв вартість 7·50 швайцарських франків.

Краєву передплату посилається на адресу:

Експедиція часопису »ПОСТУП«, Жовква.

Всі закордонні грошові посилки посилається порученим листом по адресі:

Редакція часопису »ПОСТУП«, Львів, ул. Домініканська 11/І.

Як зачет на передплату приймається найменш 1·50 зол. п.

В розпродажу часопису не посилається

Від Редакції

П. І. К. Буковина. Ваша неволя вельми тяжка і ми всі щиро співчуємо з Вами. Вся світова дипломатія останніх років показалася цинічною брехнею і таким шляхом усе ще поступає вперед. Лиш коли всі сини нашого народа сповнятимуть вірно всі свої обовязки, — лиш тоді завітає до нас краща доля. Не сміємо впадати духом, а навпаки треба нам двічі й тричі більшої вірності, як у нормальних часах. Дружний привіт!

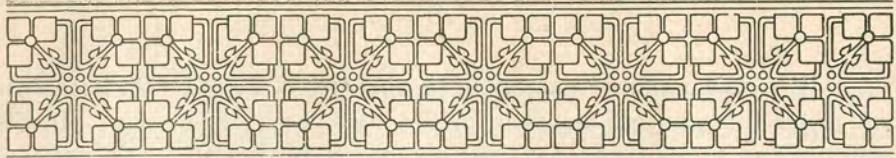
В. Я. Париж. Стаття в „Укр. пласті, “ч. 3 — 5 (1925) на сторони 45. таки на жаль, у дечому прогрішується. На Ваше бажання можемо дати листовно деякі вияснення. Впрочім, як Вам відомо, „Поступ“ усе прихильно відносився до пласту і його органів. Засилаємо привіт.

К. І. Стрий. Будьте терпеливі. Про Вашу й Ваших Товаришів ревність знаємо гаразд і радіємо Вашими успіхами. Всього, чого не достає, прийде в пору. Великі діла потребують часу, щоби дозріли подібно, як і мала деревина, щоби вирости на могутнє дерево.

К. М. Б. Наша Адміністрація, згл. Фінансова Комісія М. Тов-а М. аж тоді вислала пригадки через адвоката, коли кілька попередних, висланих до довжників, остало без ніякої відповіді. Чи можна було інакше зробити?

Всіх просимо подати зміну адреси, хто її змінює.

Всім Товаришам і Товаришкам бажаємо щасливих ферій!

Великі дні.

Радість переймає серце кожної людини, що віддається томливій праці в усякого рода школах. І радіємо не тільки тому, що устануть на якийсь час труди, але не менше веселить наше серце невичерпана краса Божого світу, що вітає нас під час ферій у повнім розцвіті живої природи.

Але гарні та радісні дні ферій замітні не тільки елементом радості. Навпаки вони незвичайно важкі в своїх наслідках для нашого власного характеру й щастя і для щастя наших ближніх. Поважні педагогі, що щирим серцем відносяться до молоді, зі страхом думають про час ферій і з тінню тривоги на лиці пращають своїх вихованців.

Чому ж тінь тривоги виступає на їх чоло? На жаль, болячий та тяжкий досвід показує, як великими в наслідках бувають для недосвідченої молоді веселі ферійні тижні. Нераз буває, що виховна праця цілого року, або й більше років пропадає протягом небагатьох ферійних днів. Скільки ж молоді дістається під час ферій в лихе, несовісне товариство легкодушів. Чи ж одно гниле яблуко не нищить своєю гниллю цілого коша здорових? А скільки приключається ріжних нагод, які ніжну ще та слабу внутрішню силу, зводять зі шляху правди й чесноти! А до того ще забракне нераз доброго приміру товаришів зі шкільної лавки, батьківського догляду та напіннення виховавців, що берегли молодця в часі шкільної науки, неначе огорожа забезпечуюча деревину від вихрів та бурі!

І так доводиться часто, що радісні дні ферій приводять у молодій та жиючій душі внутрішню руїну! А ця руїна тим страшніша, що вона не обмежується до одної душі, але часто потягає зараз чи пізніше руїну інших молодих душ та їхнього щастя. І так сумна руїна розмножена, збільшена. Веселі дні стають прибічною катастрофою для многих. Грізне *memento!*

І тому то так важкі тії ферійні дні. А важкі наслідками і в іншому напрямі. Тії самі моменти, коли вони благородні, можуть покласти основи будівлі характеру, або в гору підвести зачатку будівлю, можуть стати зародками щастя для одиниці й для суспільности.

Ці думки повинні застановити кожного з нас. Не сміємо йти на ферії без рішучої постанови, без пляну, мов та дитина, що біжить за метеликом над берегом пропасти. Йдемо на небезпеки — або їх переможемо, або чекає нас руїна. Йдемо також на зустріч важким у добрі наслідки нагодам. І ми самі і многі інші благословитимемо в майбутньому не одні ферії, що стали заповітом, початком великих дібр.

Що робити запитаєте. Відповім словами найбільшого Вчителя людства, Христа: „Чувайте й моліться!“ Конечна чуйність, увага, осторожність, оминання небезпек. Як уважливою є стежа, що наближується для розвідки під боєвий фронт неприятеля! „Моліться“ — цей зазив і вказівка важна для всякої людини, незрівняне важніша для християнина. В молитві пристає людина з відвічним Жерелом мудрости й сили і черпає сама невимірущу силу, віддиhaє атмосферою вічності і відновлюється мовби вічною молодістю. Те саме, річ ясна, належить сказати про інші обов'язкові для християнина релігійні діла.

Позатим в останніх днях шкільного року поставмо собі два питання: які небезпеки загрожують мому духови під час ферій? Унутрішній голос совісти дасть тобі відповідь. Ідучи за нею, ти вратований. А друге питання: що доброго для себе й для ближніх я зможу, повинен зділати за час ферій. І тут найкращу й найпевнішу відповідь дасть унутрішній голос. А відповівши собі на ці питання перед виїздом на ферії, ставляймо їх собі також на феріях кожного дня ранка або вечера. Які сьогодні, завтра чекають небезпеки, які сьогодні, завтра добрі діла.

Це не облегчить нашої свободи, не зменшить радостей а навпаки збільшить її вдесятеро.

Глибоко думаючий філософ Др. W. Förster пишучи в своїм творі „Lehrensführung“¹⁾ пише між іншими як добро ширити рівночасно, тими самими ділами для себе й для других. Те, що він говорить про ширення добра в сімі, можна сказати і про цілу народну сімю, цілий нарід.

...Безконечно вище стоїть прикмета спокутувати чужу вину власним терпінням і направити чужі гріхи власними ділами. Коли щось таке трапляється, там світить тайна божого Агнця...

Де в домі знаходяться особи, що ходять дуже голосно, там мусять бути другі, що ступають зовсім тихо. І де в хаті є люди, що живуть і говорять нечисто, там мусять бути другі, поведення яких нагадає краску білого снігу. Де володарить у сімі прокляти легкодушности, там мусить бути принаймні один чоловік, що червоніє з сорому над своїми і стане світилом у світі сумління. А де з якого

¹⁾ „Як вести життя“, ст. 55—56.

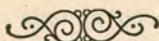
дому пішла в світ жадоба рабунку і самолюбство, там мусить збудитися одна душа, що буде намагатися задоситьчинити всьому шляхом невичерпаної великої любови. Як багато наших гріхів мусять другі люди направляти, знову за кілька провин, що ми їх сповнили, мусять покутувати другі? І ми не хотілиби зрозуміти, що також маємо взяти на себе задоситьчинення за чужу провину?

Невиносимі, замотані, бузутішні родинні відносини, стають тільки тоді до знесення, коли їх розважаємо у такому світлі. Нам не вільно глухо й безрадно переносити на собі все, що нанесли власні свояки на своїх і на других.

Кождий промах. кожда зухвалість, кождий проступок у власній родинній історії повинен стати думаючому чоловікові товчком, аби виховував себе тимбільше рішучо в противному напрямі, щоби своїм приміром кріпив і ратував більше людей, ніж бентежив і шкодив виною своїх.

Це вельми цінна програма як на час ферій так і в прочому життю і то така програма, що її по всяк час можна реалізувати.

В. К.

Український народ (і його поодинокі верстви) в поезіях Олеся

Майже в усіх своїх поезіях на громадянські теми говорить Олесь про наш народ, звертається до нього зі закликом або вговорюваннями, докором і обуренням, аналізує його прикмети й недостачі, вчинки й бажання, обмірковує причини невдачі дотеперішніх визвольних боїв і подає ради для кращого майбутнього.

І. З чим порівнує поет український народ?

Найчастіше представляє поет укр. нарід в постаті орла. Орел — це символ і сили і сміливости і буйного лету й пориву до волі, до вільного життя. І коли дивитися на те, що укр. народ імponує своєю чисельністю, має славу минувшину, безупинно прямує до виборення собі волі, то справді можнаби його признати великим і сильним, а і смілим, начеб то справжнім орлом. Але рівночасно поет свідомий, що ставлячи й цінуючи свій народ високо, треба вбачати й сумну дійсність і символізуючи укр. народ постаттю орла, робить — зрозуміла річ — певні застереження. Найперше: укр. народ не має своєї власної держави, не є паном своєї землі, не будує свого життя по своїй волі, — отже: не може він бути справжнім орлом: вільним, сильним і гордим. І поет висловлюється про народ — орла так:

Колись здавався ти мені орлом підтятим
І в полі кинутим в агонії сконать...

Очима стежиш ти за ворогом проклятим,
Що хотів тебе ногою ростопгати.
Ти гнівом дихаєш, гориш, а не конаєш...
Щоб впитись, шарпаєш кігтями по землі,
Одним крилом круків ти відбиваєш,
І сам лежиш на зломанім крилі¹. (стор. 58).

В цьому поетичному образі поет дуже плястично зясовує нам характерні риси нашого народу. Це орел із піднятими крилами, як народ без волі й держави. І як орлові піднято крила підступно, в ночі², так і нашого народу не подужано в отвертому бою, а позбавлено його волі підступно, обманувши його чуйність.

Вороги кинули орла в полі, щоби він сконав в агонії. Одначе орел не конає, а стежить за ворогом, палає бажанням помсти і наскільки може, відбиває удари ворогів. Це вказувалоби й на те, що й наш народ, поконаний і придушений, не мовчить таки і не конає, але по своїй змозі відбивається від «круків» — ворогів. Але видно ця відпорність і життєздатність нашого народу за мала, поета не вдовольняє вона і він після бадьорих висловів мінорно закінчує:

»Чому-ж ти, орле мій, з орлами не літаєш,
А крила веслами волочиш по землі?! (стр. 59).

А далі зараз-же після цього:

І що орел, коли його орлина зграя
Не рве з землі в блакить ясного дня.... (ibidem).

Орел, що крилами волочить по землі замість ширяти високо в небесних просторах є символом і цього різкого контрасту, що його завважаємо відносно нашого народу. Бо-ж український народ і віддавні стремів до волі і другі народи від неволі захищав, народ і сильний і великочисельний, а живе в неволі так дуже довго³.

Ту саму думку поет повторює дуже часто, підчеркуючи її тоді, коли вибухає гнівом і обуренням ізза байдужности й інертности наших народніх мас. З цього боку дуже цікава одна поезія Олеся з 1913. р., в якій поет дуже досадно, в низці дуже різних антитез подає характеристику укр. народу:

Не нам, не нам осміяним сміятись,
Не нам скаліченим іти,
Нічим — піснями заливатись,
Сліпим — відшукувать світи.
Не нам ловить в небеснім морі
Зорі.

Не нам, —
Орлам! (стр. 116).

І поет пояснює це тим, що Українці вже давно згубили свої крила, а далі навіть висловлює сумнів, чи взагалі були в цього зли-

¹ Цитую скрізь по виданню С. Лаврова: О. Олесь, Вибір поезій 1903 — 1923 Прага 1923.

² Ibidem, стор. 58.

Народе мій! і ти — орел, вночі підтятий.

³ Порівн. слова Винниченка: »Чудний наш народ і сильний і сумний. Мав героїв і ніхто їх не знав. Усе життя любив волю — і все життя жив ра-ом... С. Єфремов: Історія укр. письменства, Київ 1917, стр. 2.

денного орла колинебудь крила¹. І шукаючи відповіді на поставлене питання, поет уже в іншому місці каже, що крила певно згубив народний орел, а потім Україна, пройшовши крізь Голгофту національних страждань, віднайшла їх² і цим наче-б то пояснюється зрив до визвольної боротьби в останніх часах.

Олесь ще часто вживає свого улюбленого порівняння народу з орлом. В одній із поезій, писаній у час страшного національного утиску воєнних років, поет змальовує сум і зневіру з приводу загальної пустки й руїни. (Ланцюги... Могили... Мури... Сумно, тихо, мертво скрізь...) Замокля навіть українська поезія, що так довгий час стояла на сторожі народних прав. Здається, що Україна вже похоронена. Але ні, так воно не є. Україна не в могилі, а в тюрмі і то в постаті орлиці. І подібно як уже вище представляв поет поневолений народ в постаті орла з піднятими крилами, що все таки відбивається від ворогів, так і тут орлиця не конає, але горить бажанням відплати й готовиться до боротьби:

Хай конає в ній орлиця,
Але ще жива вона!
Ще горять у неї очі,
Ще палають в ній думки!...
Гнівню пазур пазур точе
І шпурляє блискавки (стр. 137).

Коли після вибуху II. рос. революції Українці не взяли зразу за справу визволення з неволі, поет обурений цим і сильно дорікає їм за це, що вони «в час прекрасного світання не прокинулися» і як могутні, сильні орли

Не знялись на вільних крилах
В небо, в простір золотий. (стр. 155).

Так само порівнює поет нарід із орлом в поезії, в котрій прославляє пам'ять героїв, яких могила

За нас (героїв) казатиме всяк час,
І вільний льот народні крила
Направлять весело до нас. (стр. 78).

В прегарній поезії «Яка краса: відродження країни!» порівнює Олесь пробудження рабів Українців і виборення волі з такою картиною:

Так спить орел, — і враз, розкривши очі,
Угледе світ, красу і простір голубий,
І легко з скель спорхне, і в небі заклекоче
Про вільний льот орлів, про ранок золотий. (стр. 49).

З тих самих причин порівнює поет і українську мову з орлом закутим (О, слово рідне! орле skutий! — стр. 52), а так само поета-громадянина, що закликає народ до боротьби, порівнює теж з орлом:

Так ми спимо невольним сном,
Душа зневірена дрімає,

¹ А ми давно свої згубили крила
Та чи й були вони у нас?! (стр. 116).

² Пів краю ти сходила,
І наскрізь ліс незайманий пройшла,
Знайшла загублені в ній крила
І спільників знайшла. (стр. 144).

А хтось над нами бє крилом,
За нас змагається орлом,
За нас живе і умирає. (стр. 122).

Олесь порівнює ще укр. народ із титаном, морем і лицарем. У всіх цих символах сила, міць є спільною характеристичною прикметою, це неначе велика потенціальна енергія, що дримає в нутрі душі укр. народу¹. Але рівночасно вживає поет цих порівнянь і для контрасту: він хоче довести, як сумна дійсність глузує з усього велитенського, що є в нашому народі.

На провесні свого життя порівнював Олесь укр. народ із «лицарем прекрасним, що ліг в степу на камені спочить»..., що «важко спить і марить боем щасним». Але коли під впливом реального життя поет перестав бути романтиком у національних справах, побачив, що на жаль цей лицар не тільки не «виступає на герць», але ще й «вітром жалібно голосить на ріллі», врешті поет зрозумів, що це лицар

...з усмішкою льокая,

Без гордих дум, без чести і імя?!... (стр. 58—59).

Представлення народу в постаті лицаря поетові дуже подобалося і легенду про зачарованого лицаря, що спить довгим сном, але швидко прокинеться для визволу батьківщини, повторює і в інших поезіях. Між иншим цитує легенду з «казки старої» про прекрасну, царівну, зачаровану відьмою. Царівна має спати цілі століття і чекати на визволення з рук молодого лицаря. З долею царівни порівнює поет долю України, що теж лежить у труні «заклята на вік і забута»

І без жалю за щось у кайдани страшні
»закула її мачуха люта« (-Росія.) Але має з'явитися молодий лицар і він визволить Україну (стр. 84)².

В одній поезії, наболілій тугою за рідним краєм, порівнує поет народ наш із жидівським народом, що страждав і вмів страждати й дочекався визволення з неволі:

Народе-Страднику, навчи і нас в вигнанні
Любити свій Єрусалим... (стр. 163).

II. Поодинокі верстви й частини народу.

1. Селяни.

Змальовуючи в своїх громадянських поезіях боротьбу за волю України, Олесь здебільшого говорить про цілий укр. народ як про учасника в боротьбі і не розділяє народу на окремі верстви, не робить між ними різниці, не вкладає на них окремих обов'язків. Тільки одним селянам присвячує поет більше уваги і часто згадує про них і робить це навмисне, знаючи, що селяни в такої чисто селянської нації, як наша, це головна опора, сила, надія, відчуваючи це, що без селян і проти селян не вдасться ніяке державно-творче діло.

У своєму гарячому заклик до бою поет звертається до селян із наказом:

¹ Пор. Вибір..., стр. 160: І, зуби зціпивши, сміявся,

Оганьблений народ-титан.

З морем порівню поет відродження країни стр. 49 і стр. 56: Ой, і ми на волю рвались, В сірі скелі били...

² Пор. баладу Федьковича «Король Гуцул» — або Гайного «Kyffhäuser».

Тихо з повіток плуги витягайте,
Куйте в проваллях мечі. (стр. 21).

І селяни справді беруть участь у визвольній боротьбі, як це описує поет у бадьорій поезії з 1906. року п. н. «Ми не кинемо зброї своєї». Вони користуються навіть своєю на швидку руч схопленою зброєю («Гострі коси залізні у нас!») і воюють не тільки за справу національного, але й соціального визволення («Ми здобудемо землю і волю», стр. 39). На селян покладає поет надію і тоді, коли після невдатного бою закликає земляків не зневірюватися й не попадати в сум, бо народ живе, живе теж укр. мова, кругом краса весни, чар укр. природи:

Розвійте сум
І пийте шум
І ждїть ясної долі,
Що рве колосся в полі. (стр. 83).

Але оцінюючи силу й ролю селянства нашого в визвольній боротьбі, поет бачить теж і відемні сторінки його вдачі. А саме: воно в переважній більшині творить хоч велику й чисельну, але несвідому, темну масу. При першій вістці про революцію в 1917. році поет з захопленням змальовує радість населення, але тільки міського і з прикрістю та здивуванням питає: «Чом так тихо на селі?», вказуючи на те, що укр. село спить і не бере участі в революції зараз таки з самого початку. (стр. 146). Це ще дуже легкий докір. Бо далі поет дуже гостро дорікає селянам за їх байдужність до національних справ. Ось поодинокі сценки:

1. Після програного бою зрадник-трус, що покинув ряди борців за волю, утікає, переслідований докорами сумління, до людей, на село. В селі весела забава на досвітках, про визвольну боротьбу ні згадки, про неї тут не знають нічого, а коли про неї спитати, то почувється «в одмову крик і сміх» (стр. 54).

2. Наша селянська маса інертна, не має охоти до діла і коли навіть розуміє потребу боротьби, то сама боротися не хоче, а рада булаби, щоби хто інший, а головним чином інтелігенція, попрацювала для неї. У прегарній поезії «Косять коси» (стр. 103—4), поет підходить до юрби босих і голих селян і питає їх:

А чи прагнете ви долі,
Чи готові до борби?!

На це один із селян посміхнувся і як безтурботний Руснак наївно відповідає:

Ми, паничу, луки косим —
І вже вас ласкаво просим:
»Потурбуйтеся за нас«. (стр. 104).

І недивно після цього, що без підтримки селян рідшають ряди борців, «тане військо», як каже поет, а в результаті невдача, програна.

3. Ось інша сценка: цілий гурт провідників-борців за час І. революції 1905—1906 рр. везуть на Сибір. Арештанти в останнє дивляться на рідні поля, вкінці їх погляд падає на селян. Селяни байдуже приглядаються їм, а один із них насмішливо гукає: «А що, голубчику, попавсь?» (стр. 75). Сцена ця майже з фотографічною вірністю схоплена з життя. Відома річ, як у багатьох селах (особливо на Харківщині)

самі несвідомі селяни задержували (головно підчас аграрних заворушень 1907. року) агітаторів (студентів) і передавали їх у руки поліції¹.

Після цього всього недивним буде, що бойова громадська поезія не знаходить у селян податного ґрунту. Після 10 літнього складання й співання нашого Тиртея його пісні-поезії здають звіт із своїх мандрівок по Україні. І коли любовна пісня швидко потрапляла до душі нашої молоді, то пісня громадянська, бойова безуспішно закликала людей до бою. Не маючи ніякого успіху в містах пішла вона «в села, на лани, на луки» і там «кровю говорила», але й «кровю і зійшла» (сплинула). Селянам було байдуже до неї, в них доволі турбот про насущні потреби, що так вдатно, їдко й іронічно зясовує поет:

Досить мужикові і своєї муки, —

Куркою б прожити з крилами... орла... (стр. 109).

І коли наше селянство так недбайливо ставиться до справи власного визволення й України, то не дивно, що в час світової війни гине воно міліонами «за славу мачухи Росії» («Хвала і честь вам, гречкосії!» стр. 142). І поет у віщому своєму натхненню передбачує, що наша селянська маса не підтримає справи визволу України, як прийде до рішучої боротьби за волю і в наслідок цього

...Воля з прапором в руках

Впаде за вас без вас, герої?...!

як і справді сталося в роках 1917—1920.

2. Робітництво.

Робітництву присвячує поет небагато місця, бо воно здебільш — і не наше, а чужонаціональне по містах України і через це не цікавить ближше поета. І тільки для докладнішого змалювання революції 1917 року, що вибухла найперше по містах, поет згадує салдатів і робітників, що врочистим походом по вулицях міста святкують виборення волі (гл. поезія «Воля! Воля!» стр. 146 і «1. мая» стр. 147). Тут теж згадує поет і такі невідмінні атрибути революції, як марселеза і червоні прапори.

3. Інші.

а) *Юнацтво*. Коли переходимо поодинокі частини народу, то мусимо згадати, що поет часто присвячує свою увагу укр. юнацтву, цій найбільш ідейній та активній частині кожного суспільства, бож юнацтво завжди перше йде в бій. До цього юнацтва ставиться поет дуже прихильно і з належною пошаною, признаючи йому перш усього геройську хоробрість (...бється юнацтво, крови потоки ллючи... стр. 21).

б) *Поети-кобзарі*. Подекуди звертається теж поет до співців рідного слова, свідомий того, як велика їх роля в освідомленню народніх мас і закріпленню їх до боротьби, а також у святкуванні перемоги над ворогом (стр. 24, 76, 137 і и.)

в) *Українська армія*. Для українських вояків має поет тільки слова найвищої похвали й признання. Він одзначає в них такі прикмети доброго жовніра: непохитність у боротьбі, легковаження смерті, очайдушну, часами надлюдську відвагу й хоробрість, а це виявляється в цьому, що «наше військо сміється, бучись», «в боях бенкетує»,

¹ Пор. оповідання Винниченка п. н. «Записна книжка».

і «вміра, сміючись». Українське військо не знеохочується цим, що вже багато вояків упало в бою. Воно бажає «власну кров ворожою змити» і не уступити з бою ані «не зложити зброї», бо воно свідоме своїх завдань і обов'язків і знає, за що бореться і з яким ворогом. (стр. 39—40)¹.

(Докінчення буде.)

Др. Євген Грицак

¹ Про це, як змалював Олесь укр. військо, згадую докладніше в статтейці: «Визвольна боротьба в поезії Олесея», що має бути поміщена в календарі «Червоної Калини» на 1925, рік.

Трагедія одної творчости.

Павло Тичина

Мабуть мало є письменників, котрих творчість так представлялаби цілість, ще за життя поета, як це є у бувшого письменника України Павла Тичини.

І коли ми приглянемося bliще цілій творчості цього поета, коли вчуємося в його душу, псбачимо, яка трагедія скоїлася в душі Тичини, трагедія, котра є стара як світ і також нова...

„Звичайно поет віддає людям свої твори. Блок віддає людям самого себе“¹ — Тичина віддав себе революції і революція згубила його...

Своє відношення до життя, до релігії, своє внутрішнє „я“ характеризує Тичина дуже ясно вже в першій поезії першої збірки «Соняшних клярнетів»

Не Зевс, не пан, не голуб Дух --

Лиш соняшні клярнети

У танці я ритмічний рух....

На соняшних клярнетах виспівані пісні цілої першої збірки.

Горять світи, біжать світи

Музичною рікою...

Навік я взнав, що ти не гнів

Лиш соняшні клярнети.

Дитина-поет захоплюється «закучерявленими хмарами»: і сміх і дзвони й радість тепла. Цвіте веселка дум... Все живе в його душі, ціла природа у Тичини сміється красками злота, зелені й блакита, овіває його своїми пахощами, ошоломлює своїми поцілунками. Гаї обізвалися самодзвонними арфами, коли побачили, що приходить до них весна «запашна, квітами перлами закосичена»...

Все будиться до нового життя і поет з усміхом дитяти підходить до весни: «Я сказав їй — ти весна!» У нього забракло слів на

¹ Н. С. Гумилев: Письма о русской поэзии Петроград 1923.

вираження своїх почувань, на виявлення своєї любови до неї... А час минав... »почали тумани йти — я сказав: не любиш ти! І коли зажурився під снігом гай — я сказав їй: щож...! прощай«...

Це настрої Тичини-хлопчика — ідилля закоханого хлопчика у весну...

І всі ці настрої, всі переживання містяться в одному окликові: »Я хочу бути вічно юним, незломно-молодим«! Часами одначе приходить до нього сум, легкий, прозорий, ніжний:

Стою я сам посеред нив чужих
Немов покинута офіра,
І слухає мій сум природа, любя, щира,
Крізь плач, крізь сміх,
Вона сама-царівна мила
Нераз мій смуток хоронила
В самій собі, в піснях своїх.

Всі ці почування викликані тільки природою, це настрої без ніякої глибшої причини. Тичина грається як мистець формою а хлюпається як дитина в блисках римів і мелодій, не знаючи життя і не хочачи його зовсім знати. Він дивиться на світ соняшно-радісними очима, і найменший ясний промінчик відбивається у його душі стоголосим відгомном. Він тішиться життям, тополею, вітрами й йому тільки тоді сумно, що косі природи »від смутку, від суму вкрила прозолота, ой ще крівава« або, що »гасне день, облітає мов мак«...

На канві природи й кохання гаптує Тичина свої перші почування, беручи до помічі багатство української мови у внутрішніх римах, асонансах, алітереціях. Він просто переливається римами, не тільки для зміцнення образу як найбільше гармонії мелодійності.

Але кінець того Тичини, котрий слухав »мелодій хмар, озер та вітру«, котрий співав про весну й ждав когось »співаючи — кохаючи, під тихий шепіт трав голублячий« наступити мусів. Тичина пізнав, що поверх життя плавати не можна, що є смутки й болі, котрих родить не лише ссінь... І легенька задума вповила його чоло, віджили давно зачуті легенди, давно читані коляди про скорбну матір...

Скорбна Мати це початок трагедії. Хоч Тичина повертає ще потім »до хмар і до сонця«, до своїх улюблених тополь і вітру, але тиха задума вже не опускає його, а навпаки що раз більше затемнює горизонт, стискаючи чим раз більше душу.

Ідіте на Україну,
Заходьте в кожную хату —
Ачей вам там покажуть
Хоч тінь його росп'яту...

Легкий натяк соняшного Тичини на це життя, котре в повній наготі стояло перед ним, а котре відтак взяло його під ноги.

Тичина входить в життя тихесенько, зі задуманими очима дитини:

В могилах поле мріє
На зустріч вітер віє —
Христос воскрес, Маріє!

Христос воскрес — не чула
Не відаю, не знаю.

Не будь ніколи раю
У цім кривавім краю.

Це перша думка Тичини й рівночасно в його душі родиться питання чи справді може бути на світі така несправедливість:

І цій країні вмерти
Де Він рсдився в друге —
Яку любив до смерти?

І мимоволі виринається крик із уст: За що Тебе розпято, за що Тебе убито?

(Марія) Не витримала суму
Не видержала муки
Упала на обніжок
Хрестом розспявши руки.

Не видержав цього погляду Тичина. Вмерла у нього радість життя, вмер усміх сонця, усміх радості дитяти. Вмерла дитина, зродився мущина, що знає вагу хвилі, що живе поривами свого народу.

Вірш присвячений матері — мати втратила сина, а нарід зискав борця.

Починається нова фаза творчості Тичини-молодця, що з ясними, погідними очима пішов служити життю, бо вірив в ідеали, вірив в людей.

Тичина почав перетоплювати свої соняшні клярнети на плуг...

Започаткуванням нової фази, фази, о скількиби можна так означити, романтично-суспільницької є «Дума про трьох вітрів». Тичина тут скристалізований поет народовець — він вірить в нарід і вірить в його побіду:

Коли перший вітер перелетів — говорять люди: «ой не буде видно весні, як об Різдві грому, коли до нас говорять по чужому», коли другий вістун «ясного сонечка» — волі почав перевертати хати, люди нарікаючи говорили: «проклятаж наша доля». Але прийшов третій вітер, котрий до всіх із ласкою та по рідньому промовляє

Жадного села, хатинки не минає
У драну шибку ще й пучками поторохкає — пограє:
«А вставайте — каже люде, Сонце вам усміхається,

Вашого плуга земля дожидається»...

Але ніяка фаза творчості не існує сама для себе окремою — так і тут Тичина знайшов тільки іншого бога, але з цього основного тону, ентузіастично-радісного у нього щось трошки лишилося, а доказом цього є «Золотий гомін», котрого написав пів — автор «Соняшних клярнетів» а пів — автор «Плуга». Як вже згадано вище, Тичина вишукував в природі найменший промінчик сонця і тішився ним — і тут Тичину молодця чарує цей злет приміченого темного великана — народа — йому звиваються голуби, сонце у нього «і засміялися гори, зазеленіли»... Всі казки, повітря, легенди, сховані глибоко в душі, відживають і здаються реальними фактами: «Я молодий! Молодий!» кричить радісно Тичина й ці тополі, котрі «гнули арфи» тепер сказали «виростем!» ті квітки, котрі вкривали, «квітчастий луг» — сказали «бризем піснями» й до цієї гармонії прилучився ще старий батько Дніпро й була повна музика: «тополі, квіти й Дніпро».

І нагло понурий мотив:

І навкруг
Каліки.

Повзають, гугнявять, руки простягають...

Тичина одушевився не бачучи дійсности — і коли ці каліки пригадали йому реальну понуру дійсність — він заслонив лице руками, не хотючи звертати на це уваги. Він вслухався в «гомін золотий» і неначе кричить: заспокоїть їх, хай не вносять в мою золоту пісню бруду, я співаю про сонце, а темноти не хочу бачити. — Я молодий! Молодий! І дісонанс викликаний вічним словом *»panem et circenses«*, засиплює Тичина жмутами сонця, усміхами розрадової душі, дивлячися на історично трагічний момент народу крізь рожеві скла одушевленого хлопяти. Це була остання спроба Тичини вернути до сонця. З його соняшних клярнетів зробився плуг, бо він вірив, що «стане світ новий і люди як боги — і скрізь де було поле плуги, плуги...

Це була остання спроба...

Тичина увійшов в життя, став прислухуватися биттю живчика, став дивитися на нього і втратив блиск молодости в очах, втратив усміх дитини і не вернувся вже ніколи. Увійшов з радістю, з надією, знаючи, що чекає його борня, котра одначе є дорогою до сонця перебув її і побачив... тьму.

Дужими грудьми почав оспівувати перший том революції:

На майдані коло хати

Революція іде...

Це фаза романтично суспільницька, в котрій Тичина захоплюється зовнішніми об'явами боротьби, зовнішніми її настроями. Він одушевляючися, ескізує (це найбільш характерний рис Тичини) кілька чертами мистецької руки цього героя, що «як вмірав у чистім полі — слав усім привіт» він вірить у перемогу («І буде так...»), він навіть є так захоплений, що йому пригадуються міжпланетні інтервали з воявничим Марсом.

І Тичина починає бути якось не свій... Бачить, що вся його попередня творчість не мала нічого спільного зі стремліннями народу, не приносила йому безпосередньої користі, почуває, що у нього якось «не так, не так як у Тараса»...

Підходить, приглядаючися bliще, до суспільних рухів і на його поетичну, ще не обізану із закулісною партійною роботою, вражливість, починають ділати всі ці кличі, що теоретично захоплюють кожного молодця, а практично роблять із кожного фантаста-фанатика або старця.

Скажіть мені:

Кому потрібні рахітичні

Оті сонети та пісні?

Народу, скажете, голодним? —

Нещасна жалкаж та рука,

Що тріолетами годує

Робітника.

В цей спосіб відзивається (мабуть фікційна) комуністка словами другої душі поета, потішаючи його: і з Вас ще буде комуніст!..

І Тичина стає на твердому ґрунті, вибравши новий шлях і започатковуючи його чарівним, справді мистецьким твором п. з. «Псалом залізу»:

Основний тон його

це що горить: архив, музей?

а підкладіть но хмизу

З прокляттям в небо устає
Новий псалом залізу.

Тичина є вповні суспільником. Він іде «з роботи з заводу маніфестацію стрічать» він звертається до поетів, щоб не робили «романтики з червоної крові братів», щоб не «плакали не вили (пригадаймо собі колишнього Тичину!) над домовиною, одним словом він складає дань часові...

І свої соняшні клярнети перетопив Тичина на плуг, стаючи на твердому ґрунті поета-суспільника, котрому не є чужі рухи його народу, котрий іде разом з народом палити універсали, топтати декрети, віруючи в сповнення мрії: «Воля! єдиний хай буде народ».

І невідступна товаришка Тичини природа, прибирає також відповідні шати, примінюючися до настроїв свого любчика. Його тополі в «Соняшних клярнетах»: «там тополі у полі на волі... арфи гнуть«...

В Золотому гомоні: «виростем — сказали тополі«... В «Плузі»: «мобілізуються тополі під хмарним вітром на горі«...

Вже на основі цих же характеристичних прикмет природи, можна уявити собі еволюцію творчості Тичини чи ступенювання його настроїв...

Тичина так як і Блок віддав себе революції і революція згубила його. Це саме сталося і з Блоком: Блока згубила революція, про Блока не згадали, Блок проклинав під кінець революцію, відрікся від «Дванадцяти«¹)...

І соняшний Тичина згорів у революції, згорів у ній як чиста, біла нетла...

Зломився леміш у його плузі, бо натрафив на людське мясо.

Тичина побачив правдиву, дійсну революцію...

Колись був «Над Київом — злотий гомін

І голуби і сонце»

а тепер »уже світає а ще імла«...

колись »Десь у небі плинуть ріки«

а тепер »На небі зморщка лягла«...

І з грудий виривається страшна скарга: Як зайшлаж мені печаль...

Зболеному Тичині пригадується гомін золотий: «Чую — фанфари!» але зараже вертається жива дійсність; «ой не фанфари то а сурми і гармати».

Хоч раз в життю мусить кождий чоловік іти з Христом до Емаве — сказав Оскар Уайльд і Тичина пішов:

«Революція єсть трагічна лірика, а не драма, як то подейкують«...

І сміло можна сказати, що найсильнішим твором душевної трагедії в сучасній українській ліриці є «замість сонетів і октав», твір, котрий є кінцевим томом поетичної повісті про революцію, в котрому плутаються всі почування умираючої людини, котра хотіла усміхів сонця, а котру роздавило колесо життя.

«Людина, що казала убивати гріх! — на ранок з простреленою головою...

Велика ідея потребує жертв. Але хіба то є жертва, коли звір звіря їсть.

Аероплани й усе совершенство техніки — до чого це, коли люди одне другому в вічі не дивляться?» Ошоломлений випарами вбійчих

¹ П. С. Коган: Литература етих лет (1917—1923) Основа 1924.

низин революції Тичина був недужий... Тільки душевно — недужий поет може створити такий твір як «Лю», чи коли до нього застукано в двері зі жакливо-буденними словами: одягайся на розстріл — тільки чоловік, що все душевно зрозумів і пережив може сказати: настав Великдень, себто настала нова епоха соціалізму, котрого «без музики ніякими гарматами не встановити», епоха, котра починається окликом «одягайся на розстріл».

»— А це вчора робітники на заводах...

(... виразно чути канонаду).

Буде дощ».

— — — — —
Все можна виправдати високою метою — та тільки не порожнечу душі».

І читаючи ці страшні слова, мимоволі пригадується колишній оклик Тичини: Я молодий, молодий...

»Стріляють серце, стріляють душу — нічого їм не жаль...

Своя рушниця в нас убила.

Хіба й собі поцілувати пантофлю папи?¹

Чи може бути більш трагічна скарга — більша розгубленість душі?..

Є у Бальзака такі слова: Треба бути справді великою людиною, щоб вдержати в рівновазі свій характер і свого генія...

Тичина забив в собі генія, забив в собі душу й скорився життю...

Поцілував пантофлю життя — режиму, пішов служити йому, писати в честь його, час від часу прислухуючися тільки вітрові з України.

Сповнилася трагедія одної творчости.

Л. Нигрицький.

¹ Др. Г. Костельник мильно зрозумів в своїй критичній збірці «Ломання душ» (Добра Книжка 1924 стор. 44) беручи цей вираз дослівно, а не символічно.

P. M. v. Bremscheid

У весну життя

3. Лист до молодого Приятеля

І маленька галузка є сильною, як довго остається у живому полученні із пнем; тоді вона в силі видержати й шалючу бурю. Та як тільки відділиться від пня, зараз тратить свою силу і стає іграшкою вітру; тоді кидає нею то по брудних улицах, то по пустих стернях, щоб на кінець загнати в яке багно. Чимсь більшим, далеко більшим, ніж пень дерева для галузки, являється для	Тебе, мій християнський молодче, Твій Бог у небі. Він то є жерелом Твоєї моральної сили, Твого супокую та щастя у дочасному та вічному життю. Тож прилинь до Нього у живій вірі та дитячій любови. Не дайся звести на манівці ніяким нерозумним бесідам безбожних людей. Бож бачиш, що всьо довкруги Тебе вказує Тобі ясно на Твого Бога і Сотворителя.
---	---

1. На Твого Бога і Господа вказує зовнішній світ зі своїм чудовим порядком і доцільністю. Не може бути ніякого явища, яке не мало б свого жерела, ніякого ділання без достаточної причини; це неоспоримий закон нашого розсудку. Візьмеш до рук гарну книжку, яка Тебе здивує своїми знеслими думками, своїми переконуючими доказами та гарною, поетичною мовою, — тоді відчуєш одушевлення для автора цієї книжки. І якби хто твердив, що ця книжка немає ніякого автора, тільки що вона повстала зовсім случайно, то чи не назвавби це Ти глупотою та нерозумом? Або що сказавби Ти, якби хто поясняв повстання книжки ось так: Одної днини навіяв вітер, зовсім випадково, на одно місце велику кількість чистих карток паперу, на якому людська рука не поклала ні одного слова. Аж тут переходить попри цей папір якийсь хлопець, з великим, повним каламарем; случай хоче, що хлопець паде саме на оцей папір, каламар розбивається, а чорнило виливається на папір. І ось диво! В кілька хвиль опісля повстає чудова книжка, повна гарних, високих думок! Бо чорнило само, зовсім случайно, розділилося поміж поодинокі сторінки, але не у виді поганих плям і «жидів», а у виді правильних букв, то великих, то малих, і то так, що кожна буква случайно прийшла на своє місце; і так усе зложилося в одну, гармонійну, льогічну цілість: буква з буквою, слово зі словом, стрічка зі стрічкою, сторінка зі сторінкою, без найменшої помилки, без найменшого блуду! Ось так то без ніякого пляну, без найменшої думки розумної людини, а тільки через сам випадок повстала гарна книжка, повна високих думок, написана гарною, клясичною мовою! Колиб хтось хотів ось таким способом пояснити повстання книжки, такого вважалиб ми за божевільного, якому місце в домі для умово хорих, а не

у товаристві розумних людей. Кожда хочби й найменша, малозначна книжечка має свого автора; як давний світ, случайно не повстала ще ні одна стрічка, ні одно слово у книжці. А цей безмежний світ, зі своїм чудесним, непонятним порядком, мавби бути ділом сліпого випадку?!

Як незначно малим являється оцей пестрий метелик, що за ним уганяє веселе хлоп'я! Та приглянувшись докладно оцьому маленькому, малозначному метеликові, просліджуючи його життя та будову його тіла, побачимо в ньому більше артизму та мудрости, ніж у найвеличавіших будівлах Нью-Йорку. Всі будівничі, артисти-різьбарі, всі вчені, всі володарі цілого світу, у всьому своєму знанні та силі, за мало освічені, мудрі та могутні, щоб збудувати одного однісінького метелика, ба навіть хочби одно-однісінке крильце його. Тепер подумай: яка незчислена сила всяких комах, як много родів усякої звірини, великої й малої, всюди: на землі та під землею, у воді та в повітрі; подумай скільки то на світі всяких рослин і дерев пишається землею й овочами! У всьому цьому, до найменших подробиць, найдеш чудовий лад і доцільність. — А в тиху, зоряну ніч підніми свої очі до неба. Що за краса та велич у цьому безчисленному роеві зірок! Що за краса та велич огортає Тебе, коли глядиш на «молочну дорогу», на яку складається незчислиме множество зірок, що їх Ти голим оком не в силі одну від одної відрізнити, де кожда з них являється окремим для себе небесним тілом, певно більшим ніж земля, що на ній живемо. Всі ці безчисленні, великанські, тяжкі тіла свobodно кружляють у нескінченному просторі; кожде з них має свою дорогу, якою біжить від тисячів літ, а з такою точністю та правильністю, якої не найдеш у ніякому годинникові! Ніяка людина, хочби вона тисячі-

тисячі літ жила, не змогла ніколи, не то хоч у приближенню поняти, а й навіть дізнатись про ці всі чуда найкращого порядку, доцільности та мудрости, що їх заключає в собі діло сотворення! І те все малоби завдячувати своє естування тільки мертвій матерії та сліпій силі? І ця прекрасна гармонія та порядок, супроти яких усі людські діла штуки являються чимсь так нужденно малим, як капля води супроти безмежного океану, — це малоб повстати зовсім випадково? І цей подиву гідний лад мавби уложитись сам від себе, без ніякого впорядчика? Хиба тільки засліплений нерозум може щось по дібного твердити!

Про астронома Атаназія Кірхера оповідають, що він спорядив був собі штучну кулю, на якій гарно зображене було зоряне небо. Одної днини прийшов до нього у відвідини один із його знайомих, явний недовіроч. Він то приглянувся тій кулі та спитав: «Хто це її так майстерно спорядив?» Кірхер відказав: «Ніхто! це мабуть через ніч, оця куля, сама зі себе, зовсім випадково повстала». Ця дивовижна відповідь, очевидно, не переконала знайомого, але Кірхер обстоював своє твердження. Гість розлютився і сказав: «Днесь хиба уважаєш мене за дурака, коли хочеш, щоб я повірив цим твоїм словам?» На це приступив до нього віруючий вчений-астроном і повагом сказав: «Кажеш, друже, що нерозумом є повірити, що ця куля, зліплена з дерева, паперу та металу, ніким не є споряджена, а сама зі себе повстала; а що скажеш на те, що цей чудовий світ, нужденною відбиткою якого являється лиш оця штучна куля, — що він, мовляв, ніким не збудований, тільки сам зі себе повстав? Чи не є то найбільшим нерозумом сказати: оцю маленьку річ мусів хтось конечно зділати, а ця величава, чарівно-гарна будівля всесвіта повстала сама зі себе?» Тому по вік правдою оста-

неться те, що сказав Псальмопівіць: Небеса виявляють славу Божу і простір звіщає про діла рук його (Пс. 18, 2).

2. На існування Бога і Господа Твогого вказує ще й Твоє власне сумління. Голос нашого сумління свідчить нам про непродайну святість та всемогутність його. Цісар Константин велів замордувати свого власного брата, побожного діякона Теодозія, і то саме того дня, у якому прийняв від нього чашу з найсв. Христовою Кров'ю. Від тієї хвилі, переслідує його, як ніч так день, страшна тривога. Куди тільки поступиться, все і всюди стає йому перед очі привид брата, у діяконській одежі, як подає йому чашу з Христовою Кров'ю кажучи: «пий, брате, пий!» Щоб найти спокій для стрівоженого свого серця, переноситься з міста до міста, з Царгороду втікає до Італії; але дарма; нічим не в силі він утихомирить страшного голосу внутрішнього судді!

А певно добре звісна Тобі й історія великого, впрочім так чесного, короля Давида. Його життя дає нам найкращий доказ, що й найкраща людина може низько впасти, як що вона починає бути нерозважною та не старається по своїм силам, вининути небезпеки. Оттак низько упав був Давид, обтяжуючи свою душу подвійною тяжкою провинною: чужоложством і душогубством. Та не могла його минути кара! Проти нього зворохобилось зі страшною силою власне його сумління. Під лискучою його короною, під пурпуровим королівським плащем бється серце, позбавлене спочинку та супокію. Із нього вихоплюється скарга: «Нема супокію в костях моїх задля гріха мого. Бо несправедливості мої спали на голову мою, як тягар великий; вони за тяжкі для мене». (Пс. 37. 4. сл.)

Оба ці мужі, що не могли найти ні супокію ні захисту перед карячим сумлінням, були ж могутніми

володарями! Їхні піддані не щадили їм ні приятних слів, ні похвал; тай ніхто не міг потягнути їх перед земський суд, бо самі вони були найвищими суддями в своїх державах. Злочинці дрожали перед ними, бо знали, що від їхнього засуду залежить, чи жити їм, чи йти на смерть! Чогож отже боялись, перед ким дрожали оці могутні, короновані володарі? Чого здригалось їхнє серце зі страху та тривоги? Таж ніяка людина не засудила їх і не завис над їхніми головами топір ката; а невинно помордовані не могли теж нічого зділати їм, бо були вже мертвими. І ще раз питаю: Звідкіля взялось у цих коронованих злочинців те страждання, якого не могли вони ніяк позбутись? Оце повстав проти них невидимий суддя, суддя божеської подобі, що його осідком нутро людини, суддя, що не лякається ніякої земської сили, що не дасться перекупити ніякими скарбами світа, та не дасться ввести в блуд ніякою брехнею й лестливістю. Він то карав оцих володарів так тяжкою карою, ставляючи за єдно їм перед очі поповнені злочини. І тії то великі, страхом і тривогою переймаючі володарі землі, почувались перед оцим суддею невимовно маленькими та слабосилими сотворіннями, дрожахи перед ним як нужденні грішники. Оцей суддя — то сумління у нашій груді!

Сумління не є ділом людей; то не витвір пересудів виховання. Бо те, що люди творять, тріває лише небагато днів, чи літ, так що й найсильніші твори людських рук поконує остаточно зуб часу. А сумління виявляє свою силу від тисячів уже літ! Змінитись можуть погляди на світ, давні звичаї можуть уступити перед новими, настати можуть великі політичні та соціальні переміни поміж народами, а суддя у серці людини остається далі тим, чим був. Сумління не зіступає зі свого престолу. Чи проживатимеш під євро-

пейським, чи азійським законодавством, чи й зовсім під ніяким законом не оставатимеш, а всюди відчуватимеш таки оцего невидимого, неустрашимого суддю, що одні вчинки називає добрими та справедливими, другі знова лихими й несправедливими, суддю, який все вважатиме душогубство й крадіж злочинами, що заслугоють на тяжку кару. Отож бачиш: сумління не є ділом людини; — воно в людині, без співпраці людини; воно в людині, проти людини; а проте, як низко, до ступіння нерозумної скотини, знижується людина, коли хоче його в собі убити! Сумління, — то голос Бога, Найсвятійшого й Найсправедливішого; воно нам каже: є якесь святе справедливе, всевидюче, а ніким не бачене Єство, що перед Ним мусять складати рахунок і найбогатші та наймогутніші люди. Навіть поганський мудрець Сенека сказав: »Зовсім близько біля тебе є Бог; Він з тобою і в тобі; так у нас царює святий Бог, очевидець та сторож усього доброго й злого«.

3. На Бога й Господа Твоїого вказує кінці і віра всіх народів. »Перейдім усю замешкану землю, в усіх напрямках, перейдім у степи азійської високорівні, замешкаймо й серед диких пражителів Америки, виїдім на північний бігун, увійдім і в жаріючу пустиню центральної Африки, всюди-всюди, де тільки дише людське єство, хочби й як здичіле воно було, все підносить воно свої очі до гори; всюди, де тільки думає людський розум, хочаб і на як дуже низькому ступені розвитку ще був, то все таки застановляє його думка про божество; всюди, де тільки бется у груди людське серце, — його пронизує думка про вічність, всюди, де тільки гомонить людська мова, хочби й як дуже вбогою та некультурною вона була, — все у неї найдеться слово, на означення: »Бог«. Таким самим способом зійдім у глибину

історії, перейдім усі минулі століття, а переконаємося, що правду сказав 2000 літ тому Цицерон: «Нема на світі ні одного народу так некультурного та дикого, серед якого не булоб віри в одного Бога, хоч ества Його він не знає». Від часу, коли сказані були ці слова, відкрито та просліджено Америку й Австралію, много нових народів увійшло в історію, а слова Цицерона стоять непохитно у правді; що більше: вони набрали ще більшої, переконуючої сили. Скільки століть історії, стільки доказів на правдивість цих слів». (Hettinger, Beweis des Christentums I. стгр. 112 і сл.)

Наймудріші та найкращі мужі, не тільки з поміж Ізраїльтян, але й поган, перш усього пізнали та численими доказами ствердили, що є один Бог, Пан і Володар усього. Такі великани духа поганського світа, як Сократ, Платон і Арістотель висказали думку, що найвисшою мудрістю являється пізнання Бога, а найбільшим нерозумом — заперечення Бога.

Держижся, мій любий, молодий Друже, тієї найвисшої Мудрости і не бажай належати до тих людей на-

ших часів, що то супроти Бога відносяться так, як неоден гордий та захланий богатир супроти жебрака на вулиці. Він погорджує ним, не промовить до нього ні слова та навряд, чи гляне на нього. Подібно поводитись днесь не оден осібняк супроти Бога. Погорожує Богом, приходить біля Нього з холодним, камінним серцем та ще нарікає, що ще чогось Бог жадає від нього; нарікає, бо не хоче жертвувати Йому ні найменшої милостині зі своєї служби та любови. Ах! Як дуже пожалування гідні оці нуждарі! Як дуже каютьсямуть вони ізза свого засліплення, невдячності та віроломності тоді, коли перед свій суд покличе їх, через смерть, Оцей, що його зустрічали вони, як жебрака, і там на суді, Він, як найсвятіший й найсправедливіший Бог, порішить про їхню вічність! Але каються тоді вже за пізно!

Та Ти, Друже, стій витревало у живій вірі та дитячій вірності супроти Бога. Ця віра у Бога служитиме Тобі за сильну піддержку у цілому життю тай у хвилі смерти.

З німецького: Петро Дзедзик

Дзвони

Висіли вони на дзвіниці, прикрашеній смеречінням і вінками квіток. Високо понад ними ясніло сонце, плили хмаринки, низько стелився коверець голов народа та блакитний димок ладану. Хрустальне повітря заливало усьо, синіло у далечині, то мерехтіло розігріте соняшним теплом.

Величне царство звуків.

Свято дзвонохресття добігало кінця.

Громада, що спромоглася на закуп нових дзвонів на місце старих, які переможна рука війни поторощила та перелила у гармати, — радісно гляділа на велику дзвіницю і висячі в ній дзвони.

Бо знова, як це бувало колись, лунатимуть по всіх закутинах місточка три ясні голоси, три серця опять битимуть рівним металевим вдаром. Кождй врочистости супроводжатимуть вони та словословити громаду, що спромоглася на їх.

Три прикрашені мотузи загойдались у руках дзвонарів і три лагідні звуки вдарили об пливку стіну повітря.

Бім, бам, баам.

Громада зафілювала, немовби й об її били ці світлі круги, що ширяли від голосачих металевих сердець.

Старі люди хитали головами і розіміряно слали спогади кудись вперед себе. Молодь мимохідь зверталася ясным зором в сторону дзвонів, прислухуючись лагідним тонам дзвонів, що заєдно повтаряли:

Бім, бам, баам.

Усьо було в цих трьох звуках.

І тужливий спомин минулого і притаєне ждання прийдешнього. Святочна торжественність та жалібний заупокій.

Ранній клич праці, просьба полудневого відпочинку і вечірній зазив до сну.

Все життя галицького селянина чи маломіщанина, усі його переживані горювання та радощі промовляли сьогодні вібраціями дзвонівих ударів:

Бім, бам, баам.

Будили вони минуле і призивали прийдешнє.

В садку під навісним гіллям яблуні сидів Степан Глушко. Ноги він підкорчив під себе та засунувся весь у тінь деревини. Привик здавна в святочні дні свого обряду займатись домашньою працею.

Але сьогодні, в храмове свято, стидно було старому своїх сусідів іти у поле з плугом, якось не совісно було і перед самим собою. Все таки боячись домашньої сварки, взявся він за вязання сітки в саду, геть за сусідськими очима.

Однаке робота чомусь-то ішла нескладно. Руки дрожали, пальці пускали мотузки, ока вязались нерівні.

Літа цілі, довгі та важкі служив Степан Грушко у війську, добився опісля державної посади і вже як трицятипарултній парубок повів до престола двайцятилітню гарну кругленьку, дівчину, польку. І дивився він тоді на неї, на золотисту головку, на її світлі очі, і серце його сповняла ніжна радість. А вонаж собі гляділа на його великі руки, криво завязаний крават і червоніла зі стиду, що йде заміж за »русіна«.

І ці почування залишилися їм на дальше життя.

Рослий та сильний Степан уступав все жінці, покорювався її примхам, а коли вона злягала, цілував землю і молив Господа за її здоровля.

А вона сильна своєю ніжною постаттю, коверзувала цілим домом по своїй волі.

Коли понесли першого сина у церкву хрестити, Степан цілував з дякою ручку жінки.

Вже не чув рідної мови в хаті, не бував більше у товаришів молодости, а з цілої минувшини осталося тільки одно недільне богослуження в церкві.

Та бач, діти виростили й усі згодом, як дочки так і сини стали чимраз більше віддалюватись від батька народу і обряду.

Не міг Степан сказати, що не шанували його, одначе у всьому слухали матери, яка від малку все чула і виростала у глибокім переконанню, що «що руске, то хлопске» — і в такому ж дусі виховувала і свою дитвору. І навіть той перший, одинокий хрещений у церкві синок — і той за материною намовою змінив обряд і хилив спину зі стиду, коли дехто з приятелів у сварці із ним нагадав деколи йому, що він ходив колись до церкви.

І зараз Степан неждано здригнувся, коли нагадав собі день, у якому жінка розложила перед ним нову «переписану» метрику сина.

— І він вже наш — казала тоді радісно жінка та ликувала, що і ця дитина визбулася вкінці понижаючого «хлопства і рускосці».

В її душі розпиралася погорда для мужа з його приземними поклонами, тричі кладеним хрестом і мовою «хлопського» простолюддя.

— Га! Один Бог, одна віра — втихомирював останні проблески бунту Степан і западав у мовчанку.

Одного ранку, коли стрів сина допитливим і сумним зором, цей зітхнув тай здвигаючи плечима сказав:

— Щож... Без того нема мені дороги до посади та кар'єри! І справді дістав він потім посаду.

Одна за одною, і дочки за між повиходили, лиш одна щебетушка, ця наймолодша тріпоталась по хаті.

Її носив батько найдовше на руках, найкращі овочі зі саду зносив, найлюбійшим поглядом за нею водив.

Раз якось сидів Степан в садочку з донечкою. Вона читала книжку, а він безтямно стежив за соняшним промінням, що пробивалося крізь густе листя груші і грався кучериками головки його наймолодшої донечки.

Довго глядів Степан на неї, а погляд цей, м'який та ласкавий, наче гладив її головку і зрумяніле личко.

Нараз дівчина поклатла книжку на бік, й собі глянула сумно на батька тай промовила:

— Я, татечку, хочу вас дещо спитати і про дещо дуже просити.

— А щож тобі, дитинко, треба від мене? Кажи.

— Чому ви татечку все ще ходите до тої церкви? Невже не ліпше у неділеньку з нами всіма до костела піти? І ближче і краще і милійше було б і нам і вам, татечку. Деж вам старими ногами пнятися на горбок та ще у другій стороні! Чи не правда може, татечку, що?

— То, то, може і так, дитинко. Ніби так. Бо, воно, знаєш може і все одно — до костела чи до церкви. Або, як то кажуть ксьондз пробощ, як прийдуть до вас тут в гості: один Бог — одна віра — кінчив Степан звичайним оправдуванням.

— То, татечку, завтра свято, і підем разом всі до костела. Добре?

— Та щож? Можу піти, дитинко...

— Ні, я не хочу, щоб ви пішли раз, а потім перестали. Я хочу, щоб навіть, коли я поїду ви, татечку, все, все ходили до костела. Сеж самі кажете: одна віра, один Бог!

— Колиж бо я, дитинко звик уже ходити до церкви і тепер на старість... боронився Степан.

— То ви, татечку, для старої привычки жертвуєте усю родину? — кинула з докором донька. Аджеж ніхто з нас, ніхто з цілої родини вже і не дивиться в цю сторону, в котру ви все ще чогось завертаєте! Чиж не сором вам цуратись своїх синів і доньок, тай тому тільки, що ви звикли... Ні, ви не любите нас. Ви кидаєте нас тільки на сором, татечку...

— Бог з тобою, дитинко! Який жеж тут сором? питає збен-тежений батько.

— А сором, тай тільки! І для Юльця і для Віця тай навіть для мужа Казі! Адже всі висікають нам очі: »Ваш тато запеклий Русин, все своїх попів і богомазів тримається«. А мені в школі, чи мало-то надорікаються, що мій тато гайдамака, бо до церкви, тай до церкви ходить...

Дівчина хлипала та заливалася слізми, а батько втихомиряв її, як мога.

Перестав старий Глушко до церкви ходити.

Раз у рік тільки, на св. Плащеницю крадькома заходив у церкву і ревно клав до землі поклони. Припадав зимним чолом до церковної долівки, начеб то витав її і прашав одночасно. Мовчки кланявся до землі з так давня знакомим образом, що сумно якось і суворо гляділи на його із почорнілих церковних стін.

Родина знала про цей раздорічний промах, але великодушно прощала йому.

Не вимагав більше.

Аж нині знечевя заблаглося старому Степанові причащувати при святі хрещення нових церковних дзвонів.

Сусіди доповіли йому про заповіджену співучасть у торжестві великої скількості духовенства, міської інтелігенції і народу. Всі знали, що це буде не тільки церковне, як також національне свято, що з нагоди дзвонохресття промовлятимуть українські провідники як церковні, так і світські.

Теж і не дивниця, що всі бажали взяти участь у цьому торжестві і що наплив народа на дзвонохресття був величезний.

В хаті Степана Глушка впав ще у навечеря торжества клич: »З нас ніхто там не буде!«

Від ранку слідили по хаті хмарні і суворі погляди за старим Глушком, чи все таки не захоче він піти на горбок по той бік місточка та радіти з тими, що збіглися там у провокаційній товпі.

Немов під важким камінням, вгинався Степан під діймаючими ударами цих поглядів, тож похнюплений у двоє, взяв старий шнурки і пішов у садок — сіть вязати.

Під яблунями і тінь якось дивно широка, тай холодок якийсь сьогодні дивний, аж шкіру чеше.

Але годі, нехай там...

Руки чогось терпнуть, ноги підкорчені болять-болять і сіть чомусь-то вжеться так погано-погано...

Хоча пусті сумежні подвіря та садки, Степан присікається до деревини аж до болю.

Він заєдно думає, що хтось його добачить і посміхаючись поміж громаду понесе: »Ось дивіться, люде добрі, той Степан Глушко у таке велике свято — дома сидить, та ще й сіти вяже!..«

— Вийду трохи на сонце, — гадає Степан. Тут якийсь холод, як ніколи... Аж кости ломить.

Одначе він не виходить, тільки ще дужче прикорчується до деревини, ще глибше подається у тінь, немовби ховався перед Чимсь, що іде на нього невидиме і нестримне.

— Ходи! Погрійся! манить всім добре Сонце.

— Лишися! приказує суворо холодна Тінь.

Степан лишається.

Покірно та жакливо глядить він вперед себе.

Задеревілі пальці все ще намагаються працювати.

Весь тремтить.

Миттю, повітрям потрясли три дужі, перед тим не чувані голоси.

Повагом, звучно, слово за словом вдаряли нові голоси над посивілою сьогоднішнього ранку до краю Степановою головою:

— Він, нам, пропав!

— Пропав! пропав! вибивалось найсильніше і гірко і згіржливо.

Степан як омертвілий лежав лицем до землі, а над ним довго ще і невинно повторяли церковні дзвони:

— Він, нам, пропаав!

Емілія Желіскова

Чорнява закордонка

»Засумуй, тримбіго,
та по всьому світу,
що пропало Галичинам
сорок тисяч цвіту«...
(Стріл. пісня)

Спокійним, тихим сном спить маленьке галицьке містечко. Скрізь тихо. Мешканці-міщани у спокійно-радісному настрою заснули по святій вечері. Світла ніде вже не видно у віконцях ліпнянок-хат, навіть і ті гуртки колядників, що ще недавно вешталися по вулицях і піснями звіщали народження Христа, — навіть вони вже розійшлися по домам.

Ніде не видно ні сліду денного, гамірного життя... Тиша... Лиш інколи озоветься обмерзла на морозі собака, наче жалується на свою долю, — за нею загавкає декілька інших, а відтак знову все замовкне, все затихне.

А ніч міжтим чудова! Ясна, зоряна ніч. Місяць звисока ллє своє бліде проміння на низькі хатки містечка, сріблить біленький сніжний покров та наче міріядами зірок розсипається на ньому. Зірками мерехтить і ціле небо. Вони сяють, моргають приязно одна до одної, радіють власною красою, всміхаються усій вселенній...

Проте немає тут нікого, чію душу й вічі манилаб ця краса. Люди спокійно сплять, убогі крамарі позачиняли свої крамниці й заснули з буденними турботами, з журбою про насущний...

А може й краще, що заснули... Принайменше неопоганюють своїми низькими журбами цієї чистої, високої краси...

Та чи се зірка мерехтить там далеко, де вже кінчиться довгий ряд домів і починається рівнина, вкрита білим сніговим шаром? Яюсь не моргає так любо, не сяє як інші, а світить, мов на силу: то пригасне зовсім, то знову заблестить ясніше, наче останком сил. І справді, це не зірка, це горить-догоряє малий каганчик у хаті старої Вовчихи.

Сама стара Вовчиха померла недовго, а світло горить у кімнатці, де живе її невістка — «чорнява закордонка», як зовуть її у містечку всі жидівки і міщанки.

Під цим іменем знає невістку старої Вовчихи ціле містечко. Проте жидівки й міщанки не багато зналиб нам розповісти про отцю «чорняву закордонку», колиб ми їх про неї спитали.

Знають лише, що був у Вовчихи син Василь. Одинокий син, що зараз з початком великої війни, тоді ще молодий хлопець, пішов до війська. Рідко стара мати діставала вістки від нього через довгі чотири роки війни. Думали навіть, що згинув; аж коли в Росії вибухла революція, а опісля німецькі й австрійські війська стали йти на Україну, — дістала листа, що й він, її Василь, пішов туди зі своїм курінем. І знову якийсь час не було вістки про нього, щойно як стали вертати з України австрійські й німецькі полки, приїхав її син, молодий поручник Усусів.

А приїхав не сам: привіз до матері на галицьке підгір'я прегарну квітку чорноморського степу, оту саму «чорняву закордонку».

Та недовго й тепер забарився в хаті біля матері й молоденької дружини. Загнали воєнні сурми, прогомонів клич — до бою, за рідний край, за волю України, — й його відгомін відбився і в цьому глухому закутку.

Василь недовго збирався: попрощав матір і жінку та полишив їх самих.

Цей момент памятають добре всі міщанки, коли «чорнява закордонка» провожала на залізницю свого чоловіка, як плакала й ридала, коли в останнє пригорнув її до себе, а опісля впала, мов нежива, коли поїзд рушив і повів її любого на зустріч непевній долі. І мабуть не даром її чутливе серце віщувало горе. Василь поїхав і з того часу Катря його не бачила. З початку ще писав, а відтак і листи перестали приходити. Інколи доходили чутки про криваві боротьби, про невдачі, то знову про побіди, а про Василя ні словечка...

Бідна мати розважала, як могла, свою невістку, казала, що й підчас попередньої війни нічого про Василя не знала, поки сам не приїхав... та самій було тяжко вірити у власні слова.

Проте ще раз заблис для них промінчик надії, коли одного дня почтар приніс листа, заадресованого знайомою рукою. Й матері й невістці дрожали руки зі зворушення й радості, коли розпечували дороге письмо. Та по прочитанню листа глибокий сум на ново оповив їхні лица, мати й невістка глянули одна на одну, а в їх очах тремтіли сльози. На столі лежав перед ними розпечатаний лист, картка вивана мабуть зі записника, а на ній кілька рядків олівцем такого змісту:

»Ми відступаємо, може навіть відділить нас кордон, та не впадайте в зневіру. Вірте, як і я вірю, що вневдовзі будемо разом. — Ваш Василь«. —

Всеж таки, як сумну вістку приніс цей листок, так дещо потішив стрівожені серця жінок. Знали принайменше, що Василь жиє, що здоров і пам'ятає їх, не забув своїх рідних, а вже аби тільки надалі жив, то колись побачаться.

А сумна вістка від Василя незабаром стала дійсністю. Курінь за курінем, полк за полком відходив усе далі й далі на схід, а на їх місце приходили інші, чужі, в жовтих і синіх одностроях та гранчастих шапках. —

Для бідолашних жінок почалися часи важкого бідування. Стара Вовчиха й «чорнява закордонка» боролися як могли за своє існування та жили надією, що всеж таки колись, може за місяць, може за два, за пів року, вернуться рідні полки, поверне й їх Василь, а тоді всі заживуть іншим життям.

Раділи обидві, дивлячись й на маленького Василька, дволітне хлопятко, що вже само бігало по хаті та любо, як янгол, всміхалося до своєї матері, коли їй здавалося, що все пропало... тоді плакала гірко, а сльози лилися на головку маленького Василька. Тоді він, ця маленька дитина, був для неї цілою розрадою. Сам потішав засумовану матір: »Не плач, мамо, приїде татко, привезе гостинця... Не плач, мамо, бо й я буду плакати«. — І молода жінка втирала сльози і через силу всміхалася до дитини.

Так то раділи, то сумували жінки та все сподівались, все дожидали й не втрачали віри. Правда, були хвилини, коли Катря попадала у зневіру, коли їй здавалося, що все пропало... тоді плакала гірко, а сльози лилися на головку маленького Василька. Тоді він, ця маленька дитина, був для неї цілою розрадою. Сам потішав засумовану матір: »Не плач, мамо, приїде татко, привезе гостинця... Не плач, мамо, бо й я буду плакати«. — І молода жінка втирала сльози і через силу всміхалася до дитини.

Аж тут сімю стрінуло лихо. Перед самим Різдвом ненадібно занедужала стара Вовчиха, недовго й полежала та померла. На безталанну Катрю впав цілий тягар боротьби за існування, тягар великий і надмірний на її невеличкі сили. Бідна жінка товкла як риба об лід, щоб зовсім не пропасти з дитиною. Вона не знала тут нікого, чужа була всім і всі чужі були для неї. Нікому не прийшло їй на думку зацікавитись, чи їла вона сьогодні, чи топлено у неї в хаті? Загал байдужно, а деякі навіть ворожо дивились на «чорняву закордонку». А тут ще й дитина їй захворіла. Перестудилось біднятко в нетопленій хаті й важко захворіло.

У зневірі та безнадії сиділа Катря у сам святий вечір біля ліжка хворого дитяти. Сльози вже не лилися по її лиці, — їх уже їй не стало. Опустила голову на руки й потонула у важких, чорних думках. — Так це сьогодні Свят-Вечір? Не дай Бог нікому так зустрічати веселий роковий празник! Василю! де ти тепер? Чи думаєш про свою Катрусю, чи забув? Найшов іншу, кращу за мене? Василю, колиб ти знав, як я тут зустрічаю Різдво, ти птицею перелетівби гори і море, не давби мені мучитися...

Не знає безталанна, як зустрічає Різдво її милий, — не знає, не відає.

На багатому Поділлі, біля славного городу Бару, зараз за містом, стоїть там довгий ряд будинків. Колись були якісь магазини, а тепер... зустрічає там Христове Різдво славне стрілецьке лицарство.

Поздовж тонкої деревляної стіни розстелено тонку верстовку со-
ломи, а на ній лежать одна біля одної якісь примари. Ніхто й не
здогадався, що це ті самі Усусуси, що колись так завзято боролися
в Карпатах, на Маківці, під Львовом, що своєю кров'ю напували цілий
простір Української землі від Сяну по Дніпро. Ніхто не пізнавби
й Василя, що лежить під самою стіною. Він горить увесь у гарячці,
а довкруги немає нікого, хтоб хоча каплю водиці подав. Усі лежать
опущені, звалені жорстокою роботою. Ні лікарів ні доглядачів. Хто ви-
думає — встає, хто помре — ніхто й не запримітить. Щойно на
другий день його разом з десятком інших навантажать на віз, як сно-
пів, один туди головою, другий в іншу сторону і вивезуть на кладовище,
а на їх місце покладуть інших.

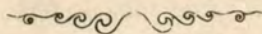
В просторому бараку чути крики, стони... Особливо, як смерть
уже надходить, недужі кидаються, кричать, а вслід за тим і помирають.

Ось заворушилося під стіною. Темна постать піднялася на по-
стелі: »Катрусю, синку, це ви? Заждіть, іду до вас!« — Хотів устати
але сили його опустили. З тихим стогоном упав на соломку. Цей сто-
гін був і останнім його віддихом...

А в цей самий мент далеко, у маленькому містечку на Підгір'ю,
у низькій хатині прокинувся з криком маленький Василько. »Мамо,
мамо, татко приїхав! Привіз ялинку!« — Катря прокинулась із важкої
задухи:

— »Спи, спи, Васильку, це тобі так приснилось, татко ще не
приїхав, спи!« —

Дитина розплакалася і довго-довго мати не могла її заспокоїти.
Ю. Редько

Марія Чеська-Мончинська

В Єрусалимі

Минули Свята Пасхи: первоплоди вже принесені в жертві,
і квітчаста юрба богомольців серед радості й веселости покидала
гостинні мури Єрусалима.

Сміх і гамір лунав над полями, звенів тужний звук сопілки,
гомоніли пісні.

Запах помаранчевих цвітучих садів, острий, свіжий, оживля-
ючий, розходився в повітря; груші опускали рамена, піддаючись
гарячим поцілуям сонця; з вишень сипався пух блідо-рожевих
платків на свіжу зелень мурави.

Хвилювало дозріваюче збіжжя, блідо-золоте, повне зерна; до-
лини красувалися різнобарвним квіттям.

Світом ішла весна, йшло могутнє, молоде життя, гомоніло
в природі, на обличчя дорослих кидало радість, веселою піснею ви-
ривалося з грудий молоді.

Прочани вертали громадками. Ото йдуть жителі Назарету: на
переді жінки в квітчастих одягах, з широкими рукавами, в темно-
багряних зверхніх накидках. За ними чоловіки: є між ними старі

типові обличчя з довгими бородами, батьки родин в білих по кістки сягаючих одягах, з блакитно білими тороками в нагортках зі широкими темно-білими смугами. Голови всіх покривають хустки, перевязані грубим білим шнурком, руки всіх спираються на довгих подорожних палицях.

Далі йде гурток молоді від 12—20 літ; тут гамір найбільший; сміх зривається що хвилі й гомонить весело. Та ось один 12-літній хлопчик відлучився від товаришів і йшов краєм поля щораз повільніше.

Струнку, напів дитячу стать огортала біла одіж, материнською рукою старанно вткана без зішиття; на молодому, тонкому личеньку окруженому філею золотого, м'якого волося, витала важка задума. Часами, від розхвилюваного збіжя підносив очі до глибокого, блакитного неба, до цвітучих дерев, а тоді тіль усміху, повного живої дитячої радості, відкривали уста, тремтіла в піднесених очах.

Його товариші задержались на хвилику, урвалась каскада сміху. Юда, син Марії, сестри Йосифа, вже майже мущина зі широкими плечима і темною бородою, показав згiрдливо на задуманого хлопчину.

— «Учитель, мудрець! будучий реббе, погорджує нашою забавою, йде з далека, щоб пусті жарти не вразили його уший».

— «Начеби був чимсь ліпшим від нас», — докинув Йозес; «наша мати й його батько є рідні, ми йому брати, а він для нас чужий, та й ми йому. Будьто-би для всіх має завжди усміх і покору, але в наших забавах не бере участі».

— «Дайте йому спокій, з нього буде добрий ремісник, хоч при тім є мудрий над свій вік. Вже й тепер помагає батькові краще від тебе, Юдо, хоч тобі вже 18 літ. Є тихий, милосерний і спокійного серця. Не з погорди держись він від нас подальше, лише, що йому наша гамірна забава не по душі — успокоював товаришів рудавий Симеон; а звертаючись до хлопчика, закликав: «поспішай, Ісусе, бо згубишся від нас між іншими прочанами».

— «Спішися, спіши» — глумився Юда — «будеш роздумувати при струганню дощок дома».

— «Як де згубишся, ми не будемо тебе шукати брате», — докинув Йозес.

Нараз чистий ранній воздух прорізав звук труб, знак, що в Єрусалимській святині починалась рання жертва. Могутні звуки тремтіли в просторах; був це наказ, був заклик!

Хлопчина пристанув, слухав, а широко відкриті очі залялись раптом сльозами.

Далеко маячили білі мури Єрусалима, мерехтіли дахи й вежі святині мов тисячними сонцями, аж очі прижмурювалися від блиску. Блідо-рожевий стовп диму піднявся в гору. А понад полями хвилював спіжевий звук труб могутнім, лише йому зрозумілим зовом. Бо оце стався він сином закона і по раз перший кликав його наказуючий, а ласкавий голос Вітця, голос Бога.

— «Ісусе, Ісусе, поспішай» — кличе за ним Симеон, — «твоя мати буде шукати тебе, Ісусе!» —

Хлопчина завернув, наче хотів поспішати за товаришами. Та голос труб знов залунав у воздуху. Ісуса обняла хвиля могутніх звуків.

Треба йти. До цього в сонці купаючогося Єрусалима. Бо так хоче Бог! А мати буде його шукати, плакати. — Але й пташата відлітають із гнізд, коли і адійде час. Оце для нього час надійшов!

Затремтів, випрямився, білим рукавом отер вогкі очі і звільна пустився в сторону Єрусалима.

А над полями захвилювала пісня труб, могутня, величава, побідна:

Єрусалиме, Єрусалиме!
Це Син Мій наймиліший іде до тебе,
Слова правди тобі несе! Води життя джерело!
О пий спрагненими устами з джерела ласки...
Єрусалиме, Єрусалиме!
Оце Син Мій наймиліший іде до тебе,
Як сніжно-рунее ягнятко жертвенне!
Єрусалиме, Єрусалиме!
Ласка Моя вибрала тебе між містами,
А любов Моя обняла тебе!

Керваво заблисло сходяче сонце, багром облило білі мури Єрусалима й ту дрібну, струнку стать Спасителя, що зближався туди. —

II.

Смеркало... могутні тони лунали в повітря, глибокі тіні ма-ячили по вуличках.

Переїхала сотня римських жовнярів, що вертала до замку Антонія; останнє керваве проміння заходячого сонця тремтіло на сталевих шоломах і на їх обнажених, темних раменах.

По сходах святині збігла громадка молоді, що вертала з ви-кладів: на вид жовнярів хлопці задержались, а їх молоді обличчя прибрали вираз ненависти.

— «Прибічна гвардія Аннія Руфа!»

— «Єрусалиме, чи довго ще топтатимуть по тобі стопи на-їздників!»

— «Як виросту, стану местником!»

— «Тихо, Яковел!»

— «Може до того часу прийде Мессія, та визволить вибраний нарід, у порох зітре наїздників, а мечі Ізраїльтян аж по рукоять скупаються у ворожій крові.

Сотня байдуже прямувала вперед, воркотіння молоді відбива-лось без відгомону від сріблених щитів. Тільки молоде обличчя со-тника здригнулось погордою: — «Воркотять, як собаки».

— «І як собаки мовчки кусають» — докінчив десятник.

Переїхали, а за ними простягалось кілька молодих кулаків рухом повним погрози, та кілька проклонів упало в сторону вояків.

Оподалик від гамірного гуртка молоді стояв самотний хло-пина, слухав нарікання, шепоту ненависти, дивних понять про Мессію і хилив ясну головку, повну сумної задуми.

На розі вулиці замаячила похилена стать мандрівного торгов-щика; йшов, опираючись на палиці, з великою саквою води, пере-вішеною через плечі, а його острий голос накликував:

— Купуйте, синове Ізраїля, напій життя! Купуйте свіжу, чисту воду джерельну.

Молодь забула за жовнярів; в одній хвилі окружили колесом торговщика; жарти й грубі сміхи почувилися кругом.

— «Ам гаарец! Ам гаарец!»

— І ти поважився приходити аж до святині? Ти!»

Грудки болота посипались на старого.

— «Чекайте, нехай старий Ельої затанцює; потягни його, Савле, по ногах!»

Один хлопчище тростиною вдарив старенького по обнажених, брудних ногах; торговщик підскочив, його зморщками вкрите обличчя тремтіло з болю.

— «Синове Ізраїла, майтеж милосердя, змилуйтесь!» — благав жалісно.

— «Ага, ніколи ані краплі води не даш за дурно, тільки вигукуєш: гроші, гроші наперед. Потанцюйже трошки!»

Свист тростини прошиб повітря. Та рівночасно струнка біла стать хлопчини станула між кривдженим і напасниками. Темно-блакитні очі обняли товпу підлітків; а був у тих очах могутній гнів зневаженого Бога.

— «Геть!»

— «О, бачите його, який оборонець!»

Згрідливий сміх потряс повітрям. В тій хвилі одначе Савл доглянув на сходах похилену стать равві Симеона й високу, струнку стать його сина, Гамалиїла.

— «Реббе!»

Остерігаючий шепіт почувся між хлопцями і молодь дала нogaм знати.

Торговщик іще клячав, а його сірі, залякані очі дивилися на похилене над ним, знов ясне й солодке обличчя хлопчини.

— «Бог вітців нехай тобі нагородить!» — вирвалось із його грудий — що ти змилосердився«...

— «Може в тебе болить нога, Ельої?»

— «Ні, ні, тільки я вже старий, немічний, я перелякався» — тремтіло зморщками вкрите обличчя старого, дріготіли в буйній бороді й вусах укриті уста, а горло стискалось від переляку. Було в тім лахмітті щось з дуже покривдженої та безпомічної людини.

І ось перед Ісусом стануло життя тої людини, що від 50 літ двигає міхи з водою. Бачив далеко поза Єрусалимом його нужденну ліпанку з чорними від диму стінами, бачив на лежанці з лахміття його спаралізовану жінку, що по ній уже за життя повзали хроби, — і сина каліку, що від порога простягає суху мов скипка руку до рідких тут прохожих. І бачив бідного старого Ельої, як він що дня зривається з землі перед світанням, а вертає аж пізною нічю. І бачив, як ці старечі руки кормили тамтих обоїх, ще бідніших від нього, а тремтячі уста шепотіли молитви. В душі хлопчини збудилося безмежне милосердя й біль. Дивився на старого, на його згорблені плечі, на рамя похилене до землі від вічного двигання торби з водою, на зболілі, червоні очі і м'ягка хлопча рука спочила любо на сухих, покривлених руках нуждаря.

— «Ельої, не можу тобі дати нічого, бо сам не маю ніщо, що міг би я своїм назвати, але кажу тобі, а ти віруй мені, життя є то лише мандрівка до кращого, більшого царства, де будуть мати першенство ті, що тут терпіли».

Глянули на нього зболілі очі.

— »Дивно говориш, хлопчино; того не вчать у синагогах. Фарисей й книжники з погордою відвертаються від мене і навіть відказують милостину. Та і я, не є правовірний Ізраїлит. Перед світанням йдучи до праці молюсь лиш по дорозі, а не в приписанім спокою. А коли часом є яка пожива в хаті, то звичайно забуваю навіть обмити рук, бо голодний кидаюсь на цю дрібку страви мов звірина. Але, колиб ти знав, яка тяжка торба з водою... колись, колись носив я її рівно й легко і видавалося мені, що я її паном, тепер вона заволоділа мною, і бач, як мене пригнула, притолочила до землі. Я навіть« — старець прослезився — »я навіть саббату не можу заховати, бо хату мушу замести та з моїх бідаків-нуждарів вибирати хроби. І якже ти, говориш, хлопчино, що я такий нуждар — такий грішник, війду до царства ось того?

— »Бо молишся ділом, чесною працею, серцем, і до таких, як ти, буде належати царство небесне — вір мені!« —

Очі Ельої вдивлялись у сяюче обличчя хлопчини; здавалось йому на часочок, що біла струнка хлопчача стать наповняє цілий світ. Тремтячими руками зняв сакву, опер об мур і просив:

— »Пий хлопчино, ти заплатив за мою воду щедро, бо навів мені думку про інше, краще життя. Вчини цю ласку бідному Ельої і напийся з його сакви, дитино Божа«.

З лагідним усміхом нахилився хлопчина над саквою дідуса.

З тіни мурів приглядалися тому всьому дві постаті: равві Симеон, син Гіллеля, і равві Гамаліїл, його внук. В темному сумерку конаючого дня остро зарисовувались ті дві постаті, одна висока й гарна, друга віком похилена. Равві Гамаліїл хотів уже два рази йти далі, але стареча, перстнями обтяжена рука равві Симеона задержувала його. Тепер однак вийшов равві Симеон з тіни мурів і свою долоню поклав на рамени хлопчини, що пив воду.

— »Мир тобі, хлопчино, хто ти?«

Хлопчина поглянув на добре, сивим, шовковим заростом обняте обличчя Симеона, а опісля на темне, гарне Гамаліїла.

— »Мир і вам. Я Ісус із Назарета«.

— »Ельої« — звернувся равві Симеон до старця — »прийди завтра до могого дому, я поможу тобі в твоїй біді«. Ельої глянув зболілими очима в старече обличчя члена Синедріону, схилився мовчки, забрав сакву на рамя і повними сліз очима глянув на хлопчину.

»Дякую тобі, Ісусе, і тобі дякую равві Симеоне, сину великого Гіллеля«.

— »Мир тобі«.

Штигулькаючи відійшов З великим співчуванням ішли за його похилою постатю Ісусові очі. Равві Симеон, гладив бороду і вкінці запитав:

»Ти був сьогодні на викладі в синагозі? Здається мені, що я тебе доглянув між учнями«.

— »Так я був там, равві«.

Бистро глянули темні очі Гамаліїла в обличчя хлопчини

— »І це ти сказав, коли равві Йонахан викладав слова писання „око за око, зуб за зуб“, що ті слова треба розуміти лише

в доброму значінню, бо не належить злом за зле платити, а треба прощати, бо хочби за зле злом відплатив, провиниться більше чим той, хто зло вчинив?»

— «Так я сказав».

Часок царила тиша; погляди двох равві впивалися зацікавлені в струнку, білу стать хлопчини.

— «Чому по заході сонця стоїш іще під мурами храму, замість іти до дому?»

— «Яж казав, равві, що походжу з Назарета; я прийшов з батьками на свято Пасхи до Єрусалима, а тепер тут я сам»...

— «Два дні бачу тебе на викладах» — докинув Гамаліїл — «я замітив, що слухаєш уважно й розумно, понад твої дитячі літа.

— «Два дні я в Єрусалимі. Я хотів знати, чи й тут викладають закон так, як і в Назареті».

— «А якже викладають у вас?»

— «Як усюди — половина вчених у писанню його не розуміє, а друга половина розуміти не хоче».

До смаглого обличчя равві Гамаліїла вдарила філя крови, стягнулися гнівно брови; але худощава рука равві Симеона спочила знов на долоні сина лагідним, держучим рухом.

— «Дивна це дитина, Гамаліїле, і може правда є в його словах. Деж спиш, юначе?»

Показав з усміхом на долину Кедрону.

— «Як це, в полі?»

— «Першого дня стукав я до кількох дверей, але чужій дитині нерадо відчиняють свої дома жителі Єрусалима. Тому я пішов спати до оливних садів за Кедроном».

— «І ти не боявся?»

— «Чого? Мій Бог був зі мною».

— «Дивне хлопя, дивне хлопя, Гамаліїле», — равві Симеон гладив тремтячою рукою свою шовкову бороду, дивлячись пригаслими очима в далечінь.

— «Скільки тобі літ?»

— «Дванайцять».

— «Твій батько є яким знатнішим чоловіком у Назареті?»

— «Мій опікун є тесля».

— «Тесля!» — згрідливий усміх скривив лінію уст Гамаліїла; член Синедріону вже забув, що його славний дід, равві Гіллель, був денним зарібником і лопатою трудився в поті чола. Памятав це однак равві Симеон.

— «Твої слова, мій сину, пригадали мені мого батька Гіллеля і того духа любови, з яким він викладав закон».

— «Равві Гіллель проповідав любов рівного з рівним, а любов людська повинна обіймати всіх».

Равві Симеон пристанув, дивними очима глянув на хлопчину, а потім на посумніле обличчя сина:

— «І щож ти на це, Гамаліїле?»

Згрідливий рух рамен був відповідаю.

— «О, ні — через уста дітий часом Він говорить — шептав равві Симеон. — Ходи, дитино, до могого дому, завтра возьму тебе в синагогу між учителів і виясниш їм Писання — як ти його розумієш».

Темне обличчя Гамалиїла прибрало вислів глибокої неохоти зноваж старече лице Симеона всміхалося добротливо.

III.

Вулицями Єрусалима пересувалися дві постаті, задержували кожного прохожого, стукали до всіх дверей, кидаючи всюди одно і те саме трівожне питання:

— «Не бачили ви нашого сина? Хлопчина 12-літній, ясново-лосий зі синіми очима, в білім, шнуром перевязаним одінню, десь від нас відбився.

Здвигали раменами, нерадо бурмотіли, то знова з милосердя над тою молодістю терпінням зломаною, непокоєм шарпаною неві-стою, розпитували, коли вона помітила відсутність сина. По ти-сячний раз оповідав Йосиф, як вони по святах Пасхи як звичайно, вертали з гуртком знайомих до Назарета, як в Бероті розложив-шись на нічліг помітили, що нема хлопця. Оце вже третій день його шукають, ледви волочать зболілими ногами, шукали його зразу між богомольцями поза Єрусалимом, а тепер у самім місті.

Марія в кожній стрункій, хлопчій постаті, яку тільки побачила з далека, очікувала сина, серце билось сильніше, стукали скрані, вона приспішала кроку, щоб за часок пристанути з очима повними сліз — наче втілення смутку, уособлення болю.

— «Йосифе, Йосифе», — виривалося її з грудий — «Бог нам повірив свого Сина, а ми — а ми...».

Спрацьовача долоня теслі мягким, добротливим рухом гладила її заломані руки, зі сірих очей виявлялося в неї тихе привязання й журба велика.

Та його боліли її сльози. Стільки ліг бачив на її погіднім обличчю завсіди усміх ясний, а тепер?

І повстав у його душі жах, що може Ісуса шукатимуть на-даремно — може вже надійшов день, в котрім Бог покликав своє дитя, щоб сповнило завдання свого життя.

Може вже не вернеться ті дні праці тихої, щасливої, ті су-боти радісні, святковані заслуженим відпочинком і розважанням о Бозі...

Може вже ніколи — дрібні хлопчячі руки не помагатимуть йому в праці, а ясний усміх ніколи не розяснить йому сумних дум. Може — вже — ніколи...

Є скарби, повірені людині тільки на переховання і приходить день, коли треба їх віддати — хоч серце завмирає зі жалю.

Душею теслі потряс жах — чиж отой день мавби вже на-дійти?

Глянув неспокійно в обличчя Марії. —

А коли так, то як вона те переболіє?

Йшла побіч нього, а її очі, побільшені сльозами й смутком, повні туги, з трагізмом очікування, блукали між людьми, що спішили на торг.

Нагло пристанули, її дрібні пальці впились у його долоню, так що здавалось йому, що чув жакливе стукання її серця.

(Докінчення буде).

СТУДЕНТСЬКЕ Й ШКІЛЬНЕ ЖИТТЯ

Галичина

„Рідна школа“. Це популярна назва «Українського Педагогічного Тов. (У. П. Т.) Товариство має завданням виховувати й образувати українських дітей і молодіж. Під теперішню пору удержує «Рідна Школа» (У. П. Т.) 11 захоронок — 32 народні школи — 12 гімназій — 6 учит. семінарій, — 1 торговельну школу, — 4 бурси, — ткацько-килимкарські курси в Борщеві, — курс шиття й крою в Любачеві і Львові, — курс для ремісників у Львові, — для термінаторів у Судовій Вишні, — доповнюючі промислові курси в Станиславові, а даліше курси шевства, моднярства, столярсько-токарські варстати. Також опікується школою «Гуцульського Мистецтва» в Косові.

Разом стоїть 10.000 українських дітей під опікою «Рідної Школи», а їх вихованню служить 375-ох Українських учителів.

Такі цифри подає видана недавно інформаційна летючка, згадуючи при тім, що «Рідна Школа» видає також діточі шкільні і на-укові киїжки.

Супроти того кожний свідомий Українець, молодий, чи старий повинен з признанням відноситися до Укр. Пед. Товариства і щиро радіти його успіхами. Але попри це не повинні ми забувати, щоби також ділом показати наше признання і нашу симпатію. В неодних клясах, а за час ферій також у неодних селах буде можна засновати Кружок У. П. Т., а нераз найдеться нагода жертвувати, або зібрати якусь лепту для «Рідної Школи». Спомагання «Рідної Школи», це важне патріотичне діло — і обовязок кожного, хто тільки в силі щось для «Рідної Школи» зробити.

Інформації в справі засновання Кружків У. П. Т. дає Головна Управа Тов-а, Львів, Ринок, 10 II.

(В. К.)

Львів. Марійське Тов-о Молоді. „Світляна секція“. Попри інші секції отворено 15/X. 1924. «Секцію світляних викладів» (скорочено «Світляна секція»). Управа Тов. набула на власність 2 артисти, кіновий і проєкційний і около 500 фільмів. Секція ділає головнові Львові в усіх приватноіх і державних укр. школах. Завданням секції є попри благородну розривку служити образованию молоді, до чого вельми служать світляні картини — відповідно дібрані. За час від 15/X 1924. до 20/V 1925. уладила секція 60 кінових вистав. Важнійші теми були слідуюзі: історичні: Антоній

і Клеопатра, Упадок Трої, Аталія, Орлеанська дівчина, Король Нін. — Біблійні: Єгипетський Йосиф. Руть і Вооз. Мойсей. Життя й страсти Ісуса Христа. — географічно-побутові: Лови на диких звірів в Африці. Види з Південної Італії. Мексиканські перемитники зброї. Пригоди в азійських джунглях. Індіанська наречена (зах. Америка). Пімста Індіяннина. На далекій півночі, (з життя Ляпонців). Курдистан (у 5 ох діях). Небезпеки гір; (Альпи і при Добруджі) і інші. — Природописні і технічні; Управа збирання і вистава чаю. Фабрикація желіза. Життя на дні моря. Морські бурі.

Морські птахи. Звірята північного моря. Слоні в Індіях. Кітка і її молоді. Життя ос.

Вистави відбуваються під проводом одного з активних учителів Укр. Пед. Тов-а, котрий укладає рівнож відповідні програми. — Більшу часть вистав закінчувала коротка комедійка. На численних виставах яких, тема не потребувала пояснень, грала оркестра музичного кружка тутешніх учнів, гімназистів і семінаристів. *В. К.*

Профорус — комунікат. Редакція одержала слідуюче письмо: В останньому тижні відбувся зїзд краєвої студенської організації ПРОФОРУС у Відні?/, на котрім явилось по-верх 140 учасників з усіх закутків Сх. Галичини й Волині. Праці та наради зїзду йшли знаком застанови над дотеперішню тактикою в справі акції піддержування УВШ. у Львові. Зїз станув на становищі, що до акції в справі УВШ. у Львові, котрі в сучасний момент являються найважнішим чинником нашого національного життя, повинно стати все українське громадянство без ріжниць партійних, чи там ідеологічних переконань. Все укр. громадянство повинно співпрацювати в тій справі, подаючи передовсім моральну, а там і матеріальну піддержку заінтересованим в цій справі органам.

Бойкот ПВШ. у Польщі знесено з огляду на страшенну матеріальну скруту українського народа, котрий виснажений надмірними податками та катастрофальним неврожаєм, що спричинив голод, не в силі висилати своїх студентів на закордонні студії.

Українське студентство стануло рішуче на становищі продовжати й на дальше безоглядний моральний бойкот усіх тих укр. громадян і студентів на ПВШ., котрі вороже ставляться до справи УВШ. у Львові. Таке становище подиктоване неприяною поставою укр. студентів на ПВШ. до заходів студентів УВШ.,

прийти до порозуміння з ними на платформі боротьби за утримання УВШ.

Як зачуваємо студентство УВШ. і дальше є склонне навязати то-вариське співжиття з ідейною частиною укр. студентства на ПВШ., о скільки воно погодиться стати без застережень до піддержки УВШ. та до скріплення загальної краєвої організації укр. студентства.

Детайлі зі зїзду подамо в найближших днях. Точний звіт з нарад і резолюції будуть подані в «Студ. Вістнику».

Учасник.

Стрий. Ліга. Заснована в році 1922 за ініціативою о. Проф. Осипа Мартинкова, числить під цю пору в 4-ох відділах звіти 250 членів, гімназистів і гімназисток. Поодинокими відділами, котрі мають різні назви, управляють вибрані Виділи. Стрийська група відбула досі разом около 60 засідань, яких головною точкою були реферати з дискусією на теми релігійні й моральні. Крім того інтензивно плекано чинники релігійного життя, як м. і. духовну лектуру і щомісячне припинання св. Тайн. Ціла стрийська частина є секцією Марійського Товариства Молоді. З нагоди приїзду делегата о. Й. Лучинського ЧСВВ. Головної Упра-ви Мар. Тов-а відбулося 7/3. 1925. надзвичайне засідання з програмою академії і з виступом оркестри. Гру-па сподіється гарного розвитку.

В. К.

Закарпатська Україна. Ужгород. 50-літні роковини укр. женської шко-ли. Тутешна укр. суспільність, а на першім місці молодіж відсвяткувала в маю ці роковини великими торжествами. В програм увійшли м. і: святочна академія в мійських те-атрі і вечером 14. мая концерт. Товариства згурмадили численну пуб-лику, яка щиро раділа здобутками своїх праць над поступом Рідної школи.

(с).

Німеччина. Берлін. Студії і запис у Високій Технічній Школі. Гурток студентів Українців при Вищій Технічній Школі в Шарльотенбурзі «Основа» подає до відома інтересованих:

Наука у тутешній політехніці поділяється на два семестри: зимовий від 1. жовтня згл. листопада до кінця березня і літній від 1. травня до кінця липня.

Для нововступаючих відбувається в жовтні тзв. вступний (підготовчий) курс. До вписів не потрібно здавати ніяких іспитів як прим. при австрійських політехніках.

Політехніка має слідуєчі факультети: 1) Архітектура. 2) Будівництво. 3) Машинознавство з 5 відділами а) загальна будова машин, б) будова тягових машин, в) електротехніка з двома напрямками: а) техніка сильних, б) техніка слабих течій, в) дослід і ведення машин, г) управа. 4) Будова кораблів і машин корабельних. (Тут лежить також будова літаків). 5) хемія і гутництво (технічна хемія). 6) гірництво (також відділ для геологів). 7) загальні знання, особливо математика і природництво.

В. Т. Ш. підлягає просто міністерству освіти і прийняття чужинців є залежне від міністерства т. зв. »Zentralstelle fürs Studium der Ausländer in Preussen«.

Тому до подання треба додавати дві просьби: одну до ректорату, а другу до міністерства. До подання треба долучити: 1) Свідоцтво зрілості в оригіналі (переклад на німецьку мову полагоджує наше то-

варивтво). 2) Посвідку знання німецької мови (в браку такої вказати в поданню згд. в описі життя, що побирано науку німецької мови в гімназії. 3) Опис життя в німецькій мові. 4) Посвідку матеріяльного забезпечення на час студій від батьків чи родини, нотаріально засвідчену.

До тутешньої політехніки приймають лиш абсолювентів гімназій, з реальних шкіл лише по złożенню доповняючого іспиту. Подання треба вносити три місяці наперед, отже на зимовий семестр вже в липні, на літній в м. лютім. Подання просить пересилати на руки нашого Товариства з відповідною сумою на полагодження перекладів і кореспонденції на адресу: »Ukrainische Studentenvereinigung an der T. H. zu Charlottenburg »Osnowa« e. Y.« Berlin Charlottenburg 2, Goethestrasse 67/a bei Fechner.

Життя студентів в Берліні при ощаднім життю виносить місячно від 25—30 дол. Оплати на школі є слідуєчі: 2.50 мк. (німецьких марок) за годину науки, 60 мк. оплата, 15 мк. до каси хворих і т. и., що пересічно виносить від 160—180 мк. на семестр. Студенти, котрі служили в австрійській армії і страшили найменше два семестри через війну, мають право до так званих »Kriegsteilnehmer« і платять лише половину. Позатим студентам першого і другого семестру дуже тяжко отягнути якунебудь знижку.

(»Діло« 3.VI. 1925.

Михайло Бандрівський

слухач IV. р. богословія гр. кат. в Перемишлі, дірігент сем. хору й бувший поручник У. Г. А.

Знова невмолимий косар стяв молоде, многонадійне життя одного з вірних синів нашої Церкви і Батьківщини.

10. марта ц. р. упокоївся в Перемишлі Михайло Бандрівський. слухач IV. р. богословія, дірігент сем. хору, бувший пор. У. Г. А.

Бл. п. Михайло родився 14. вересня 1893. р. в Лісковатім, добромильського повіту з убогих родичів-селян. Вже взаранні не щадила його судьба мачуха, бо зараз в 1. р. життя стратив Покійний матір, та опісля за час гімназійних студій, лишений власним силам о голоді й холоді добував собі світла знання.

З вибухом війни 1914. р. опинився при війську та ще того самого року зложив іспит зрілості з відзначенням у Відні. Дослужившись ступня четаря, 23/IX. 1915. р. попав у російський полон, де пробував аж до 1918. р. в якому при виміні полонених через Швецію, Норвегію й Німеччину дістався до рідної країни, де національний обов'язок покликав його в перші ряди борців за рідну землю.

Тричі попав у ворожий полон, але й тричі викрався з нього. Змірив рідну землю на чолі своєї сотні в 9. курії, IV. бригади від Устрик до Києва. Пять разів перейшов поворотній тиф, який до решти підорвав й так вже порушене здоров'я. Відтак настала сумна ліквідація армії, бараки в Проскурові, а вкінці довгих передових 10 місяців у землянках в Тухолі.

В 1921. р. вернув домів, того самого року стратив батька.

Небавом потім обняв посаду учителя в приватній укр. гімназії в Добромилі й тут в 1921. р. дозріла в нього гадка посвятитись богословським студіям, щоби відтак стати робітником у Христовій винниці і весь віддався своєму званню. 10. марта ц. р. невмолима грудна недуга забрала його як свою жертву. —

Коли кинути оком на його минуле життя, то воно від колиски до гробу повне терпіння і горя. Треба дивуватись тому спокоеві, з яким Покійний його перебув задержуючи засдно рівновагу духа. Був людиною муравлиної, праці, совісної у сповнюванню обов'язків.

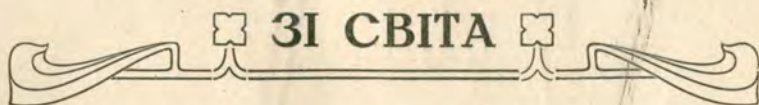
Великою провиною булоб замовчати про його духовне життя.

Простодушний на перший погляд та зате глибокої, живої віри, розкішю уважав молитву й контемплацию. Ніжної совісти, ніколи не залишив управити її що тижня. Щоденне св. Причастіє й посіщення найсв. Тайн були необхідним його душевним кормом. Лагідність й покору, ті знаменні черти Христового Серця, Покійний відбив на собі, бо був ревним Його почитателем.

Нема його вже між нами. Правда, коротеньким було його життя, зате праця в ньому вистарчить за глибокий вік. В історії нашого визвольного змагання Покійний зайняв уже свою сторінку. Земля, що її так сердечно любив і за неї тільки натерпівся, взяла його в свої обійми. Хайжеж вона буде йому пером!

В Перемишлі, 31. марта 1925.

Мих. Гузіль

Дві новітні установи. В Ужгороді на Прикарп. Україні отворено центральну канцелярію оборони віри. Як відомо, на Прикарпаттю ведеться від ряду літ інтензивна пропаганда православ'я, а крім того різні, деколи криваві напасти на гр. католиків, відбирання їхніх церков і то при меншій чи більшій мовчанці чеських властей.

Супроти того розпочалася енергічна контракція свідомих наших громадян духовних і світських, в пресі та віднові релігійного життя місіями — і в останніх часах оснований центральної канцелярії для сконцентрованої правної оборони перед кривдами й напастями. Адреса канцелярії: Alex. Illyukyj. Užhorod, ul. Kapitulna. 3.

Друга установа, то Тов-о св. Йосафата. Воно має також метою оборону віри, а саме духовими чинниками: Построюванням місій, пресою, літературою і організацією населення. Таким чином створено в Ужгороді справдішну центральну твердиню і мовби головну квартиру, з котрої кермується цілою оборонною акцією загроженої віри.

В. К.

Місійний Союз. Місійна думка живе в усіх народах, у котрих цвите релігійне життя. Вона не є нічим іншим, як бажанням і стремлінням до здійснення ідеї Христової, виказаної в пращальній передсмертній Його промові: «І інші вівці маю, що не є з сієї кошари і тих треба мені привести, і голос Мій почують і буде одно стадо й один пастир» (Йо. X, 16.). Цій великій ідеї Спасителевій служать по широкому світі величаві інституції, сотні часописів і книжок міліони жертв і також тисячі молодих сердець одушевлюється нею.

У нас «Місійний Союз» засновано ще перед війною і його головною ціллю було спомагання «Місійного Інститута» ОО. Василіян в Бучачі.

Цей Союз розвивався гарно перед війною і до нині існує.

В р. 1922. основано новий Місійний Союз під назвою: «Апостолят Східної Церкви», якого завдання є загальніше, а саме: праця для незєдинених. До цієї цілі вважає Союз орудниками не тільки релігійні чинники, як: молитву, Евхаристійну Жертву і інші християнські добрі діла, — але також: основання семінарій, скликування зборів, видавання часописів, улаштування бібліотек і інше.

Членом Союзу може бути кождий християнин дорослий, чи дитина. До обовязків належить крім молитви за цілі Союзу і крім співпраці посилати для тоїж цілі, також і матеріальні жертви. Річна вкладка виносить для звичайних членів Союзу 2 золоті. Діти до 14 р. життя вкладають 50 сотиків. Члени почесні 1000 золотих; Члени покровителі 10,000 зол. Центральна Канцелярія Місійного Союзу знаходиться у Львові, вул. Сикстуська, 39/а (в Інституті св. Йосафата). Предсідником Союзу під цю пору є о. Др. Іван Бучко. Головним Секретарем о. Мик. Галянт.

Серед тяжких наших відносин Місійний Союз щойно в маю ц. р. розпочав свою ширшу діяльність, повідомляючи широкі круги Духовенства й вірних розсилкою відповідних друків і витягів зі Статута.

Всі наші громадяни, в котрих живе Христова ідея і котрі загалом дбайливі о висші духові добра нашого народа, повинні не тільки заінтересуватися Місійним Союзом, але й допомогти до його як найбільшого поширення і до скорого реалізованя його високих цілей.

Ос. С.

За редакцію відповідає о. Маркіян Марисюк ЧСВВ.

Печатня о. Василіян у Жовкві

≡ НОВІ КНИЖКИ ≡

Український Йов (часть II.) ціна 1'20 зол.
В копальнях Сардинії 1'20 »
В огні і крові 1'20 »

На звичайну пошту 20 с. на поручену 40 с. Хто заплатить
найменше 5 примірників, то дістане їх по 1-му золотому.

ПРАВДА: ч. 3. Церков у боротьбі.

----- Кожде ч. по 50 с. При більших замовленнях опуст. -----

Цінник книжок (Катальог), виданий Марійським Тов. Подає вибрані книжки з усяких областей освіти, белетристики і театральних вистав. (Висилається по надісланню поштового значка за 15 сотиків).

Всі наведені книжки замовляється по адресі:

===== **МАРІЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО МОЛОДІ** =====
Львів, Коперника 36.

о о о о о Висилається за готівку, або за післяплатою (на поchtі). о о о о о

ПРАВДА ЛІСТКИ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕННЯ СВІТОГЛЯДУ

1. число: Математика й релігія.

2. число: Голос катакомб.

3. число: Церков у боротьбі.

„ПРАВДА“ є серією брошур на теми суспільні, філософійні, релігійні і служить поширенню та поглибленню знання у цих областях.

Листки виходять 10 раз до року, більш менш що місяця і обговорюють у приступно-науковій формі звичайно одну тему.

В передплаті 10 випусків коштує річно 5 зол. Одно число 50 с.

Адреса Редакції: Львів, Коперника 36.

— Замовлення висилати по адресі Редакції. —

===== **Саме вийшла із печатні книжка** =====

Орізона Світ Мердіна

===== **під заголовком** =====

„ЯК ЗДОБУТИ ЩАСТЯ“

Книжка великого формату XI^о має 122 стор., друквана на добрім папері та прикрашена трибарвною вінетою П. Ковжуна.

Читається цікаво, наче повість (читачі »Поступу« знають цей твір із друкованих у »П.« виімків). Книжка причинюється до збільшення волевої енергії одиниць, дає приміри сильних характерів, та через ті свої прикмети становить знаменитий орудник для пробудження діяльного життя в нашій нації. Повинна отже бути в кожній українській хаті настільною книжкою.

Ціна з поштовою посилкою 3 золотих 60 сотиків.

Замовляти по адресі: „Поступ“, Львів, Домініканська, 11.

≡ ТЕХНІЧНІ ВІСТИ ≡

ілюстрований орган

Українського Технічного Товариства у Львові

місячник, присвячений всім галузям технічного знання.

Програм часопису: Провідні статті. — Науково-технічні статті. — Статті практичного змісту. — Нафтова справа. — Лісова справа. — Винаходи. Меліорація. — Економічні справи. — Питання української промисловости. — Технічна освіта. — Техніка і кооперація. — Реміснична справа. — Машина в сільському господарстві. Хатній промисл. — Популярно-технічний відділ. — Професійна справа. — Хроніка. — З діяльності українського технічного Т-ва. — Огляд технічної преси. — Відповіді на запитання. — Оповідки.

В часопису співробітничать видатніші техніки й економісти.

Начальний редактор: інж. ЯРОСЛАВ СТЕФАНОВИЧ.

Редакційна колегія: агр. Е. Архипенко, інж. А. Баршевський, інж. О. Васюта, інж. П. Волосенка, Д-р Ю. Гірняк, інж. П. Дурбак, інж. А. Корнелля, інж. К. Котецький, Д-р В. Кучер, інж. Б. Левицький, інж. В. Монастирський, інж. Ю. Мудрак, інж. Л. Шепарович, проф. І. Шаманович.

Передплата з пересилкою виносить:

В краю: На рік 10 зол. на пів року 5 зол. За границею: В Америці 3 дол., в Чехії 60 кор. ч. Окреме число коштує 1.20 зол.

Адреса редакції й адміністрації: **Львів, Ринок 10/II.**

НАРОДНЯ ПРОСВІТА

ОРГАН ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“

Виходить раз у місяць. Подає багаті вісти з життя й діяльності матірнього Товариства, філій і читалень „Просвіти“, урядові комунікати головного Виділу та інформує про просвітну працю для народа.

Передплата на рік 4 зол. одно число 40 с.

Адреса: Редакції й Адміністрації:

„Просвіта“, Львів, Ринок 10. П. поверх.